

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ANALIZA OBVLADOVANJA TVEGANJ PO ZAKONU O
ZAVAROVALNIŠTVU

Ljubljana, marec 2002

MATJAŽ PREŠEREN

KAZALO

UVOD.....	1
1. TVEGANJE	2
1.1. DEFINICIJA TVEGANJA	3
1.2. VRSTE TVEGANJA	3
1.2.1. Finančno in nefinančno tveganje	3
1.2.2. Statično in dinamično tveganje	4
1.2.3. Čisto in špekulativno tveganje.....	4
1.2.4. Osnovno in izjemno tveganje	4
1.3. DELITEV TVEGANJA ZAVAROVALNIC.....	5
1.3.1. Nesolventnost in vloga kapitala.....	5
1.3.1.1. Faktorji, ki vplivajo na odločitve o kapitalu.....	5
1.3.2. Diverzifikacija tveganja nesolventnosti	6
1.3.3. Vzroki za nesolventnost.....	6
1.3.4. Ocenitev solventnosti	7
2. KAPITAL ZAVAROVALNICE	8
2.1. TEMELJNI KAPITAL	8
2.2. DODATNI KAPITAL	9
2.3. IZRAČUN KAPITALA.....	9
2.4. KAPITALSKA USTREZNOST.....	9
2.4.1. Minimalni kapital	10
2.4.1.1. Spremembe določene z Zakonom o zavarovalništvu	11
2.4.2. Zajamčeni kapital	11
2.5. PRIKAZ IZRAČUNA KAPITALSKE USTREZNOSTI NA PRIMERU SLOVENSKE ZAVAROVALNICE	12
3. ZAVAROVALNO-TEHNIČNE REZERVACIJE	14
3.1. REZERVACIJE ZA PRENOSNE PREMIJE.....	14
3.2. REZERVACIJE ZA BONUSSE, POPUSTE IN STORNO	15
3.3. ŠKODNE REZERVACIJE	15
3.4. IZRAVNALNE REZERVACIJE.....	16
3.5. MATEMATIČNE REZERVACIJE	17
3.6. DRUGE ZAVAROVALNO-TEHNIČNE REZERVACIJE	17
4. KRITNO PREMOŽENJE IN KRITNI SKLAD	18
4.1. KRITNO PREMOŽENJE.....	19
4.2. KRITNI SKLAD.....	20
4.2.1. Kritni sklad in stečaj zavarovalnice	22
5. STANJE ZAVAROVALNO-TEHNIČNIH REZERVACIJ IN STANJE NALOŽB ZAVAROVALNO-TEHNIČNIH REZERVACIJ NA SLOVENSKEM TRGU.....	22

5.1. STRUKTURA ZAVAROVALNO-TEHNIČNIH REZERVACIJ	22
5.2. NALOŽBE V LETIH 1997, 1998, 1999 IN 2000.....	23
5.3. NALOŽBE MATEMATIČNIH IN DRUGIH ZAVAROVALNO-TEHNIČNIH REZERVACIJ	24
5.4. PRIMERJAVA NALOŽB Z NALOŽBAMI ZAVAROVALNIH INSTITUCIJ OSTALIH EVROPSKIH DRŽAV	26
6. POZAVAROVANJE	26
6.1. OPREDELITEV	26
6.2. PROGRAM NAČRTOVANEGA POZAVAROVANJA	27
6.3. OBLIKE POZAVAROVANJA	28
6.3.1. Fakultativno pozavarovanje.....	28
6.3.2. Obligatno pozavarovanje.....	28
6.4. NAČINI POZAVAROVALNEGA KRITJA	29
6.4.1. Proporcionalna pozavarovanja	29
6.4.1.1. Kvotno pozavarovanje.....	30
6.4.1.2. Votno-presežkovno pozavarovanje	30
6.4.2. Neproporcionalna pozavarovanja.....	31
6.4.2.1. Škodno – presežkovno pozavarovanje	31
6.4.2.2. Pozavarovanje letnega presežka škod	31
6.5. POZAVAROVANJE V SLOVENIJI.....	32
7. SOZAVAROVANJE.....	35
7.1. SOZAVAROVANJE V SLOVENIJI	36
7.1.1. Zakonska določila	36
7.1.2. Prisotnost sozavarovanja na slovenskem trgu	37
8. ZAVAROVALNI NADZOR	38
8.1. VRSTE ZAVAROVALNEGA NADZORA	38
8.1.1. Notranji nadzor	38
8.1.2. Zunanji nadzor	39
8.2. AGENCIJA ZA ZAVAROVALNI NADZOR.....	39
8.2.1. Nadzor nad zavarovalnicami.....	40
8.2.1.1. Ukrepi nadzora	41
8.2.2. Izdajanje dovoljenj	41
8.2.3. Nadzor nad opravljanjem zavarovalnih poslov zunaj območja Slovenije.....	42
8.2.4. Nadzor nad opravljanjem zavarovalnih poslov zavarovalnic iz držav članic Evropske unije na območju Slovenije.....	42
8.2.5. Nadzor nad opravljanjem zavarovalnih poslov tujih zavarovalnic	42
SKLEP	43
LITERATURA	44
VIRI.....	45

UVOD

V zadnjem času je v slovenskem gospodarstvu opaziti veliko sprememb, ki so v veliki meri posledica približevanja naše države Evropski uniji. Vse veje gospodarstva se prilagajajo zahtevam Unije in zavarovalništvo pri tem kot izjemno pomembna panoga ni nobena izjema.

Državni zbor Republike Slovenije je sprejel Zakon o zavarovalništvu (ZZavar), ki je začel veljati 3. marca leta 2000 in nadomestil Zakon o zavarovalnicah (ZZav). Ta je že leta 1994 predstavljal pomemben mejnik pri približevanju slovenske zavarovalne dejavnosti ureditvi Evropske unije, vendar glede na svojo vsebino še ni bil dorasel evropskim predpisom.

ZZavar predstavlja najpomembnejši preskok na področju zavarovalništva pri prehodu v Evropo. Sestavljen je iz 21 poglavij, ki vsebujejo 364 členov, njegov glavni cilj pa je na sistematsko zaokrožen način urediti področje zavarovalništva v Sloveniji. Uvedel je številne novosti, med katerimi je vsekakor najpomembnejša tista, ki tujim zavarovalnicam odpira vrata na slovenski trg.

Zakon temelji na štirih načelih: načelu preglednosti delovanja zavarovalništva, načelu varnega in skrbnega poslovanja, načelu obvladovanja tveganj ter na načelu nadzora. V diplomskem delu sem se lotil analize zelo pomembnega načela obvladovanja tveganj, kateremu je posvečeno peto poglavje zakona (104. do 142. člen) in kasneje sprejeti podzakonski akti.

Pravila o obvladovanju tveganj ZZavar določa predvsem zaradi zaščite interesa zavarovalcev. Ta pravila zavarovalcem zagotavljajo, da bo zavarovalna institucija venomer sposobna izpolniti svoje obveznosti, ki jih je v razmerju do zavarovalcev prevzela in da bodo v primeru stečaja njihovi premoženjski interesi ustrezno zaščiteni.

Zavarovalnica mora torej poslovati tako, da bo vselej sposobna pravočasno in trajno izpolnjevati vse svoje obveznosti. Pri tem je izpostavljena tveganjem, ki jih lahko obvladuje z zadostnim kapitalom, ustreznimi zavarovalno-tehničnimi rezervacijami, kritnim premoženjem, njegovim ustreznim nalaganjem, pozavarovanjem in sozavarovanjem.

Namen diplomskega dela je teoretično in z empiričnimi podatki predstaviti področje obvladovanja tveganj, ki ga določa ZZavar. Za boljši pregled sprememb, ki jih je prinesel, je vseskozi prisotna primerjava z ZZav.

Hipotezo, ki jo naloga poskuša dokazati, lahko podam v naslednji obliki:

Na področju slovenske zavarovalne in pozavarovalne dejavnosti obstajajo vse glavne oblike obvladovanja tveganj, kot so pozavarovanje, zavarovalno-tehnične rezervacije, naložbena dejavnost in v manjši obliki tudi sozavarovanje.

Diplomsko delo je sestavljeno iz osmih delov. V prvem je predstavljeno tveganje, njegove kategorije in podrobneje njegova glavna vrsta, s katero se zavarovalnica lahko sooči pri svojem poslovanju, nesolventnost.

Drugi del govori o kapitalu zavarovalnice, in sicer o vrstah kapitala, ki jih določa ZZavar, o načinu izračuna kapitala, razložena je kapitalska ustreznost. Na koncu na primeru izbrane slovenske zavarovalnice po korakih tudi prikazuje izračun kapitalske ustreznosti.

O vrstah zavarovalno-tehničnih rezervacij, njihovi vsebini in novostih govori povsem teoretični tretji del naloge. Ta del je v veliki meri povezan s četrtem in petim delom.

Četrty namreč govori o bistvenih novostih zakona, kritnem premoženju in kritnem skladu, s katerima naj bi zakon dosledno upošteval, da so zavarovalno-tehnične rezervacije le pasivna postavka bilance stanja in da niso predmet naložb.

Izključno empirični je le peti del naloge. V njem je podrobneje prikazano stanje zavarovalno-tehničnih rezervacij in stanje naložb na slovenskem trgu. Prikazuje strukturo zavarovalno-tehničnih rezervacij, strukturo naložb matematičnih in drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij, dotakne pa se tudi vprašanja upoštevanja omejitve zakonskih določil.

V šestem delu obravnavam pozavarovanje. Opisane so vrste pozavarovanja, načini pozavarovalnega kritja, na koncu pa je podano stanje pozavarovanja v Sloveniji. Spoznati je moč njegovo rast in tržno konkurenco. Tu je predvsem zanimiv prihod tretje pozavarovalnice na trg, Pozavarovalnice Triglav Re.

O sozavarovanju govori sedmo poglavje dela. Poleg načinov izvajanja sozavarovanja, ki jih natančneje opiše, se dotakne tudi skromne prisotnosti sozavarovanja na slovenskem trgu.

V zadnjem poglavju je obravnavan nadzor nad zavarovalnicami. Najprej predstavim vrste zavarovalnega nadzora, nato pa državni nadzorni organ, Agencijo za zavarovalni nadzor. Poleg njenih nalog na koncu opišem način nadzora nad slovenskimi zavarovalnicami, ki poslujejo v tujini, in nad tujimi zavarovalnicami, prisotnimi v Sloveniji.

Na koncu so v sklepu strnjene ugotovitve diplomskega dela.

1. TVEGANJE

Velikokrat se tega niti ne zavedamo, vendar dejstvo je, da nas tveganje skozi življenje spremlja skoraj na vsakem koraku. Naj bo to doma, na potovanju, v šoli in seveda na delovnem mestu. Da bi si lahko ogledali, s kakšnimi tveganji se pri svojem poslovanju srečujejo zavarovalnice in kako se soočajo z njimi, je potrebno opredeliti splošni pojem tveganja.

1.1. DEFINICIJA TVEGANJA

V preteklosti je veliko strokovnjakov s področja ekonomije, statistike, teorije odločitev in zavarovanja poskušalo najti enotno definicijo za pojem tveganje, a jim do sedaj to še ni uspelo. Dejstvo, da vsako področje različno obravnava posamezne subjekte, zahteva uporabo različnih konceptov in zato se definicije tveganja po posameznih področjih razlikujejo.

Za tveganje tudi v zavarovalništvu ne obstaja neka splošno veljavna definicija, vsak avtor omenjeni pojem definira na svoj način.

“Tveganje je stanje, v katerem obstaja možnost za neugoden odklon od zelenega rezultata, ki ga pričakujemo oziroma upamo nanj (Vaughan, 1997, str. 8).”

“Tveganje je negotova situacija, v kateri se lahko pojavi večje število izidov, od katerih je lahko eden ali več nezaželenih (Merkhofer, 1987, str. 2).”

“Tveganje je negotovost, ki se nanaša na možno škodo (Dorfman, 1994, str. 6).”

Čeprav vsak avtor na svoj način pojmuje tveganje, vse definicije vsebujejo dva skupna elementa, negotovost in škodo.

Za tveganje je značilno, da se ga ne da izmeriti, moč ga je le oceniti. Očitno je, da je v nekaterih situacijah večje kot v drugih, vendar je točne vrednosti tveganja nemogoče določiti.

Zavarovalnice svoje storitve opravljajo na način, da za plačilo prevzemajo tveganje od najrazličnejših gospodarskih celic. A tema diplomskega dela niso tveganja, zaradi katerih se zavarovanci zavarujejo pri zavarovalnici, temveč tveganje, s katerim se zavarovalnica srečuje pri svojem poslovanju.

1.2. VRSTE TVEGANJA

1.2.1. Finančno in nefinančno tveganje

V širšem kontekstu termin tveganje vključuje vse situacije, ki so izpostavljene dogodku nesreče. Včasih je nesreča finančne narave, včasih ne. Elementi tveganja se nanašajo tudi na človeški trud in mnogi od teh nimajo finančnih posledic. Tveganje finančne narave vsebuje odnos med posameznikom (organizacijo) ter premoženjem ali pričakovanjem dohodka, ki je lahko izgubljen ali poškodovan.

Finančno tveganje vsebuje tri glavne elemente (Vaughan, 1997, str. 13):

- posameznika ali organizacijo, ki je izpostavljen(a) izgubi;
- premoženje ali dohodek, katerega uničenje ali razlastitev bi povzročila finančno škodo;
- nevarnost, ki lahko povzroči škodo.

1.2.2. Statično in dinamično tveganje

Dinamična tveganja izhajajo iz sprememb v gospodarstvu in sicer iz dveh različnih faktorjev. Prvi izvirajo iz zunanjega okolja, njih spremembe se ne da kontrolirati, a imajo potencial povzročiti škodo. Sem sodijo: gospodarstvo, industrija, kupci in konkurenca. Vir drugih pa so odločitve poslovodstva in managerjev v zvezi s samim poslovanjem podjetja (Vaughan, 1997, str. 14).

Statično tveganje vključuje tiste škode, ki nastanejo ob nespremenjenem gospodarskem stanju. Primeri takšnih tveganj so naravni atmosferski pojavi, kot so strele, nevihte, vetrovi, itd. (Greene, 1992, str. 5). Pri tem gre torej za uničenje ali poškodovanje premoženja. Škode iz tega naslova se v določeni meri redno pojavljajo in so lažje predvidljive od dinamičnih. Zaradi tega so za zavarovalnice primernejše.

1.2.3. Čisto in špekulativno tveganje

Ena najpomembnejših delitev tveganja je delitev na čisto in špekulativno tveganje. O čistem tveganju govorimo tedaj, ko obstaja možnost izgube, ne pa tudi dobička. Dober primer za to je izguba povezana z lastništvom določenega predmeta. Lastnik avtomobila se od nakupa dalje lahko sooči z dejanji, ki povzročijo škodo na avtomobilu. Pri čistem tveganju sta možna rezultata torej dva: izguba je ali izgube ni (Vaughan, 1997, str. 14). Kadar pa poleg možnosti škode obstaja tudi možnost dobička, govorimo o špekulativnem tveganju. Ta tveganja v tržnem gospodarstvu nastanejo iz gibanja cen, ki se dvigajo in padajo, s tem pa dajejo možnost nepričakovanih izgub in dobičkov (Flis, 1995a, str. 149).

Čisto in špekulativno tveganje je potrebno ločiti iz več razlogov (Williams, 1989, str. 13):

- samo čista tveganja se lahko zavarujejo s strani zavarovalnic;
- večina čistih tveganj je lažje predvidljivih, saj se pojavljajo pod podobnimi pogoji, lažje jih je napovedovati zaradi veljavnosti zakona velikih števil;
- v primeru špekulativnega tveganja lahko družba pridobi, čeprav posameznik izgubi, v primeru čistega tveganja pa posameznikova izguba pomeni tudi izgubo za družbo.

1.2.4. Osnovno in izjemno tveganje

Osnovno in izjemno tveganje se razlikujeta po izvoru in posledicah izgube. Osnovno tveganje vključuje izgube, ki so neosebne po izvoru in posledicah. Ta tveganja v veliki meri povzročijo gospodarski, socialni in politični pojavi, čeprav so lahko včasih tudi fizične narave. Vplivajo na velike segmente ljudi ali celo na vso populacijo. Sem štejemo nezaposlenost, vojno, inflacijo, potrese in poplave. Izjemna tveganja povzročajo izgube, ki so plod individualnih akcij, akcij posameznikov, ne širše skupine. Požar v hiši, ropi bank in trgovin so primeri te vrste tveganj (Vaughan, 1997, str. 15).

Pri preprečevanju vpliva osnovnih tveganj igra veliko vlogo država sama in sicer v obliki vojske, policije, sodne oblasti, programov boja proti nezaposlenosti ter poklicnim nezmožnostim. Te institucije nudijo varnost široki množici ljudi. Proti nekaterim tveganjem, kot so potresi in poplave, pa se je moč zavarovati tudi pri zavarovalnicah. Za izjemna tveganja pa mora posameznik poskrbeti sam in niso predmet akcij družbe kot celote. Zavarovanje in preprečevanje škode sta ena izmed načinov boja proti tem tveganjem (Vaughan, 1997, str. 15).

1.3. DELITEV TVEGANJA ZAVAROVALNIC

Kot sem že omenil, je glavna naloga zavarovalnice zavarovati zavarovance pred različnimi vrstami tveganj. Vendar pri sklepanju pogodb tveganje ni le na strani stranke, temveč tudi na strani zavarovalnice. To je tveganje nesolventnosti, se pravi tveganje, da zavarovalnica ne bo mogla izpolniti obveze, stranki plačati zavarovalnine.

1.3.1. Nesolventnost in vloga kapitala

Večina zavarovalnic ima na voljo kapital, s katerim pri plačevanju obveznosti pokrijejo morebitni primanjkljaj, če so prihodki od premij in investicij manjši od obveznosti. Razlika med tržno vrednostjo sredstev (delnice, obveznice, nepremičnine, denar) in obveznosti se imenuje ekonomski kapital. V primeru, da tudi s tem kapitalom ne pokrije vseh obveznosti, zavarovalnica postane nesolventna.

1.3.1.1. Faktorji, ki vplivajo na odločitve o kapitalu

Po sklenitvi zavarovalnih in investicijskih poslov je pomembna odločitev, koliko kapitala obdržati in koliko ga investirati. Po prej omenjenih poslih lahko zavarovalnica izda dodatne delnice in s tem pridobi dodatni kapital. Tega naprej investira v vrednostne papirje in ves dohodek, ki ga pri tem pridobi, pomeni pomemben dodatek v primeru, če bo morala kdaj izplačati zelo visoko zavarovalnino. Z izdajo dodatnih delnic si torej zavarovalnica zmanjša tveganje nesolventnosti.

Delničarji zavarovalnice odobravajo zmanjšanje tveganja nesolventnosti iz dveh razlogov (Harrington, Niehaus, 1999, str. 79):

- da bi dosegli višje dohodke iz premij;
- da bi se zaščitili pred izgubo specifičnega zavarovalniškega premoženja – franšizne vrednosti.

V primeru dobre obveščенosti lastnikov zavarovalnih polic o tveganju nesolventnosti zavarovalnice ji bodo le-ti nadalje nenaklonjeni, če ne bo izdala dodatnih delnic. Tveganje nesolventnosti bo večje. Dobro informirani zavarovanci so tudi pripravljeni plačati višje premije, če je tveganje nesolventnosti manjše. Vse to pa pomeni, da so zavarovalnice motivirane v smeri držanja kapitala, saj se jim bodo tako prihodki iz premij povečali.

Zavarovalnice namenjajo sredstva tudi različnim aktivnostim, kot so izobraževanje zaposlenih in raziskave trga, od katerih v prihodnosti pričakuje določene koristi. V primeru nesolventnosti se vložena sredstva ne bi povrnila in zato so za zavarovalnico velikega pomena. Glavni razlog za držanje kapitala je v obdržanju vrednosti specifičnega premoženja oziroma franšizne vrednosti. Ob plačilu zelo velike zavarovalnine ali zmanjšanju vrednosti portfelja investicijskih naložb bi zavarovalnica lahko izgubila velik del franšizne vrednosti.

1.3.2. Diverzifikacija tveganja nesolventnosti

Zavarovalnice lahko zmanjšajo tveganje nesolventnosti ali pridobijo potreben kapital za doseganje določene ravni tveganja nesolventnosti na naslednje načine (Harrington, Niehaus, 1999, str. 91):

- z geografsko diverzifikacijo zavarovalnega tveganja ter diverzifikacijo ponudbe produktov;
- s pozavarovanjem;
- z investiranjem v vrednostne papirje.

Zavarovalno tveganje se lahko zmanjša s prodajo posameznih zavarovalnih polic po različnih geografskih področjih. Enako velja ob prodaji različnih vrst polic, kot recimo polic nezgodnega zavarovanja, prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja, požarnega zavarovanja itd. Zaradi te diverzifikacije zavarovalnica potrebuje manj kapitala, da bi dosegla določen nivo tveganja nesolventnosti.

Glavna korist pozavarovanja je v tem, da zavarovalnici omogoča večjo diverzifikacijo zavarovalnin, kar pomeni zmanjšanje tveganja nesolventnosti ob določeni ravni kapitala. Pozavarovanje seveda zavarovalnico nekaj stane in tako vključuje določene stroške, saj pozavarovalnica deluje na istem principu kot zavarovalnica. Pozavarovalnica mora prav tako držati določeno raven kapitala, da lahko izpolni svoje obveznosti. Pomembno pri pozavarovanju je, da zniža nivo kapitala, ki ga morata skupaj doseči pozavarovalnica in zavarovalnica, da dosežeta določeno raven tveganja nesolventnosti.

Zavarovalnice imajo več možnosti investiranja svojih sredstev. Odločitev, kam in koliko nalagati, je zelo pomembna. Njihova želja je namreč doseči čim večje prihodke, saj bi s tem zmanjšale tveganje nesolventnosti. Pri nalaganju sredstev veljajo določene omejitve, ki jih pri nas določa ZZavar.

1.3.3. Vzroki za nesolventnost

V Sloveniji se do sedaj še nismo srečevali z nesolventnostjo zavarovalnic, v razvitem svetu pa je ta pojav nekaj vsakdanjega. V ZDA je sredi osemdesetih let število nesolventnih zavarovalnic močno poraslo glede na prejšnja obdobja in takrat je vsako leto postalo nesolventnih približno 1 % zavarovalnic.

Veliko faktorjev je botrovalo nesolventnosti, glavni so (Harrington, Niehaus, 1999, str. 96):

- neustrezne cene;
- močno povečana rast zavarovanj glede na kapital;
- prekomerne investicije;
- katastrofalne škode;
- prevare managementa.

V glavnem so nesolventne postale majhne zavarovalnice, vendar to ni bilo pravilo. Leta 1991 sta nesolventni postali dve imed petindvajsetih največjih ameriških zavarovalnic, Mutual Benefit Life in Executive Life. Slednja je zelo veliko investirala v visoko donosne obveznice, katerim je vrednost v kratkem času zelo padla.

Največ primerov nesolventnosti je bilo, ker so zavarovalnice skrivale svoje neustrezne cene ter kapital, tako da so prikazale premajhne obveznosti in uporabljale zelo dvomljive, celo izmišljene pozavarovalne aranžmaje. V večih primerih je bila nesolventnost povezana s tem, da so zavarovalnice v finančnih poročilih prikazale veliko manjši znesek zavarovalnin, kot so jih imele v resnici. Že pri sklepanju zavarovanj niso predvidevale tako velikih zavarovalnin in tako je bil presežek zanje zelo nepričakovan (Harrington, Niehaus, 1999, str. 97).

1.3.4. Ocenitev solventnosti

Za lažjo preglednost, katere zavarovalnice poslujejo dobro in so varne, si lahko pomagamo z ocenjevalnimi agencijami, ki ocenjujejo stopnjo solventnosti posameznih zavarovalnic. Dolgo časa je bila Alfred M. Best Company vodilna ocenjevalna agencija, kasneje so se pridružile Standard and Poor's Corporation, Moody's Investors Service Inc., Duff & Phelps/MCM Investment Research Company in Weiss Ratings Inc. (Vaughan, 1997, str. 256).

Tabela 1: Ocenjevalne kategorije in pripadajoče črkovne ocene agencije Alfred M. Best Company

GLAVNA KATEGORIJA	PODKATEGORIJA	ČRKOVNA OCENA
Varno	Superiorno	A++, A+
	Odlično	A, A-
	Zelo dobro	B++, B+
Ranljivo	Primerno	B, B-
	Pošteno	C++, C+
	Mejno	C, C-
	Zelo ranljivo	D
	Regulatorni nadzor	E
	Likvidacija	F

Vir: Vaughan, 1997, str. 257.

Ko se managerji v velikih korporacijah, samostojni zavarovalni agenti in brokerji odločajo o izbiri zavarovalnice, si pomagajo z ocenami solventnosti. Boljšo oceno ima zavarovalnica, več možnosti ima, da se bo podjetje odločilo zavarovati se pri njej. Enako velja, če je zavarovanec posamezna oseba. V primeru, da zavarovalnica izgubi visoko oceno, nastane nevarnost, da ji bo prodaja zavarovalnih polic upadla.

2. KAPITAL ZAVAROVALNICE

ZZavar podobno kot prejšnji zakon govori o štirih oblikah kapitala, vendar uporablja različno terminologijo. Med glavne oblike kapitala po zakonu sedaj sodijo temeljni kapital, dodatni kapital, minimalni kapital in zajamčeni kapital.

2.1. TEMELJNI KAPITAL

Temeljni kapital je v novem zakonu nadomestil izraz osnovni kapital. ZZav je v 23. členu določal, da minimalni znesek osnovnega kapitala zavarovalniške delniške družbe ne more biti manjši od zneska garancijskega sklada, ki ga po zakonu mora imeti zavarovalnica.

Podobno temeljni kapital navaja tudi ZZavar, a sama specifikacija pojma je nadalje obsežnejša.

Temeljni kapital mora biti vedno najmanj enak zajamčenemu kapitalu. Zakon predpisuje naslednje postavke za izračun temeljnega kapitala (Zakon o zavarovalništvu, 2000):

- vplačani osnovni oziroma ustanovni kapital in vplačani presežek kapitala, razen vplačanega osnovnega kapitala in presežka kapitala na podlagi prednostnih kumulativnih delnic;
- rezerve zavarovalnice;
- preneseni dobiček preteklih let;
- dobiček tekočega poslovnega leta, vendar največ do višine 50 % tega dobička po odbitku davkov in drugih dajatev, ki bremenijo dobiček, če je višino dobička potrdil pooblaščen revizor;
- druge postavke, ki so po svojih lastnostih enake prvim trem postavkam.

Pri izračunu temeljnega kapitala je treba kot odbitne postavke upoštevati (Pavliha, 2000, str. 112):

- lastne delnice;
- neopredmetena dolgoročna sredstva;
- preneseno izgubo in izgubo tekočega leta;
- druge postavke, ki so po lastnostih enake navedenim postavkam.

2.2. DODATNI KAPITAL

Pri izračunu dodatnega kapitala zavarovalnice se upoštevajo naslednje postavke (Pavliha, 2000, str. 112):

- osnovni kapital in presežek kapitala, ki sta vplačana na osnovi prednostnih kumulativnih delnic (te delnice dajejo, v skladu s sklepom o izdaji delnic, svojim imetnikom prednostno pravico do izplačila vseh še neizplačanih dividend, preden se imetnikom navadnih delnic, v skladu s sklepom o razdelitvi dobička, izplačajo kakršnekoli dividende);
- podrejeni dolžniški instrumenti (vrednostni papirji in drugi finančni instrumenti, iz katerih ima imetnik v primeru stečaja oziroma likvidacije izdajatelja pravico do poplačila šele po poplačilu drugih upnikov izdajatelja, oziroma, ki so glede dospelosti in drugih lastnosti primerni za pokrivanje morebitnih izgub zaradi tveganj, ki jim je pri poslovanju izpostavljena zavarovalnica);
- druge postavke, ki so po svojih lastnostih enake prejšnjim.

2.3. IZRAČUN KAPITALA

Po ugotovitvi temeljnega in dodatnega kapitala ju je treba sešteti in tako izračunamo kapital zavarovalnice, pri čemer se seštevek zmanjša za naslednje postavke (Zakon o zavarovalništvu, 2000):

- naložbe zavarovalnice v delnice oziroma podrejene dolžniške instrumente drugih zavarovalnic oziroma drugih finančnih organizacij, v katerih kapitalu je zavarovalnica udeležena z več kot 10%, in druge naložbe v osebe, ki se pri ugotavljanju kapitalne ustreznosti teh oseb upoštevajo pri izračunu njihovega kapitala;
- naložbe zavarovalnice v delnice oziroma podrejene dolžniške instrumente drugih zavarovalnic oziroma drugih finančnih organizacij, ki niso zgoraj navedene osebe, v obsegu, ki presega 10% kapitala zavarovalnice, izračunanega pred odštetjem zgoraj navedenih in teh postavk;
- nelikvidna sredstva (naložbe zavarovalnice v delnice borz, klirinško-depotne družbe, terjatve iz naslova vplačil v jamstveni sklad pri klirinško-depotni družbi, terjatve iz naslova vplačil v druge sklade, ki so namenjeni vzajemnemu jamstvu za izpolnitev obveznosti več oseb, in druga sredstva, ki jih ni mogoče vnovčiti v času, ki je potreben zaradi pravočasne izpolnitve zapadlih denarnih obveznosti).

2.4. KAPITALSKA USTREZNOST

Varnost zavarovalnice je odvisna predvsem od oblikovanih zavarovalno-tehničnih rezervacij, dosežene solventne meje in ustrezne višine garancijskega sklada (Aaronovitch, 1985, str. 37).

Kapitalska ustreznost je novost, ki jo uvaja novi zakon, pomeni pa dolžnost zavarovalnice, da vedno razpolaga z ustreznim kapitalom, ki je odvisen od obsega in vrste zavarovalnih poslov, ki jih opravlja, ter tveganj, ki jim je izpostavljena pri opravljanju teh poslov (Pavliha, 2000, str. 113).

Kot kriterij izpolnjevanja kapitalске ustreznosti se v Evropski uniji uporablja sistem solventne meje in garancijskega sklada. Pri nas je enak sistem uvedel ZZav, uporablja ga tudi ZZavar, le da ta sedaj namesto izraza solventna meja uporablja izraz minimalni kapital, namesto izraza garancijski sklad pa izraz zajamčeni kapital.

ZZav je določal, da je zavarovalnica dolžna zagotavljati plačilno sposobnost v višini solventne meje, ki je odvisna od obsega poslovanja. Za zagotovitev trajnega izpolnjevanja obveznosti iz zavarovalnih pogodb mora oblikovati lastne vire sredstev. Na osnovi tega lahko sklepam, da je plačilna sposobnost oziroma solventnost (Turk, 1990, str. 83) v zakonu opredeljena kot zmožnost trajnega izpolnjevanja obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Bolj neposredno določilo o solventnosti ima ZZavar, ki od zavarovalnic zahteva zagotavljanje trajne sposobnosti izpolnjevanja obveznosti in to poimenuje solventnost (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

2.4.1. Minimalni kapital

ZZavar loči minimalni kapital za sklepanje premoženjskih zavarovanj, minimalni kapital za sklepanje življenjskih zavarovanj ter za kompozitne zavarovalnice. Minimalni kapital zavarovalnice, ki opravlja zavarovalne posle v skupini premoženjskih zavarovanj, kakor tudi minimalni kapital pozavarovalnice, se izračunata na dva načina, in sicer z uporabo premijskega količnika in škodnega količnika, pri čemer se upoštevajo višje kapitalске zahteve. Zakon vsebuje natančna navodila za izračun teh kapitalskih zahtev. Določa tudi, da se za prvo leto poslovanja zavarovalnice kapitalске zahteve izračunajo z uporabo premijskega količnika. Minimalni kapital premoženjske zavarovalnice nikoli ne sme biti manjši od predpisanega zneska zajamčenega kapitala (Pavliha, 2000, str. 113).

Minimalni kapital zavarovalnice, ki opravlja zavarovalne posle v skupini življenjskih zavarovanj, se prav tako določa po posebnem postopku, ki ga določa ZZavar. V tem postopku zakon uporablja pojem tvegani kapital, ki je razlika med zavarovalno vsoto za primer smrti in oblikovano matematično rezervacijo. Tudi pri teh vrstah zavarovalnic minimalni kapital ne sme biti manjši od zneska zajamčenega kapitala (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Minimalni kapital kompozitne zavarovalnice se izračuna kot seštevek minimalnega kapitala za premoženjska zavarovanja in minimalnega kapitala za življenjska zavarovanja. Kompozitna zavarovalnica sestavi in predloži Agenciji za zavarovalni nadzor potrebne izpolnjene obrazce kot sestavni del letnega poslovnega poročila in v okviru trimesečnih poročil. Pri tem mora izpolniti naslednje obrazce (Sklep o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic, Uradni list RS, št. 3/01):

- pomožni obrazec POM;
- obrazec MKP za zavarovalno skupino premoženjskih zavarovanj;
- obrazce za skupino življenjskih zavarovanj MKZ-1, MKZ-2 in MKZ-3;
- izkaz zahtevanega minimalnega kapitala na obrazcu MK.

Zavarovalnica, ki opravlja posle v skupini premoženjskih zavarovanj, je dolžna sestaviti vse prej naštete obrazce razen obrazcev za skupino življenjskih zavarovanj (MKZ-1, MKZ-2 in MKZ-3). Podobno velja za zavarovalnico, ki opravlja posle v skupini življenjskih zavarovanj, le da tej ni treba sestaviti obrazca MKP za zavarovalno skupino premoženjskih zavarovanj.

Glede kapitala pozavarovalnic zakon določa, da mora biti le-ta vedno najmanj enak kapitalskim zahtevam, izračunanim z uporabo premijskega oziroma škodnega količnika, in sicer s tistim od obeh, ki da večji rezultat. Pri ugotovitvi minimalnega kapitala pa morajo pozavarovalnice uporabljati določila, ki se nanašajo na zavarovalne posle v skupini premoženjskih zavarovanj (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

2.4.1.1. Spremembe določene z Zakonom o zavarovalništvu

Postopek izračuna minimalnega kapitala za sklepanje premoženjskih zavarovanj, metoda premijskega količnika ali metoda škodnega količnika, se ne razlikuje od postopka izračuna solventne meje. Različna sta le zneska, ki pri obeh metodah ločujeta uporabo različnega koeficienta pri izračunu kapitalskih zahtev. V novem zakonu se pri uporabi premijskega količnika vsota zavarovalnih premij, doseženih v zadnjem poslovnem letu, do skupne višine 2.000.000 tolarjev pomnoži s koeficientom 0.18, nad tem zneskom pa z 0.16, medtem ko je bil v starem zakonu ta znesek 1.520.000 tolarjev. Pri uporabi škodnega količnika pa se letna vsota terjatev, pri čemer se upošteva aritmetično povprečje zadnjih treh let, do višine 1.400.000 tolarjev pomnoži z 0.26, nad tem zneskom pa z 0.23, medtem ko je bil pri starem zakonu ta znesek 1.060.000 tolarjev. Zakon pri tem na novo določa, da če zavarovalnica v prevladujočem delu sklepa zavarovanja, ki krijejo nevarnosti neplačila kredita, nevihte, toče ali pozebe, pri izračunu letnih vsot terjatev na izplačilo zavarovalnin upošteva aritmetično povprečje zadnjih sedmih let. Pri izračunu minimalnega kapitala za sklepanje življenjskih zavarovanj zakon na novo določa postopek izračuna za zavarovanja, pri katerih tvegani kapital ni negativen.

2.4.2. Zajamčeni kapital

Zajamčeni kapital mora znašati tretjino minimalnega kapitala, vendar ne sme biti nikoli nižji od predpisanih zneskov (Pavliha, 2000, str. 114), ki si jih bomo ogledali v tabeli št. 2 na naslednji strani.

Tudi stari zakon je določal, da mora višina garancijskega sklada znašati vsaj eno tretjino višine solventne meje. Razumljivo pa je določal nižje zneske garancijskega sklada po posameznih vrstah zavarovanja.

Tako mora zajamčeni kapital življenjske zavarovalnice in pozavarovalnice znašati najmanj 320.000.000 tolarjev, prej 120.000.000 tolarjev, za kreditna zavarovanja 560.000.000 tolarjev, prej 60.000.000 tolarjev, premoženjskih zavarovanj 120.000.000 tolarjev, prej 30.000.000 tolarjev, odgovornostna zavarovanja 160.000.000 tolarjev, prej 60.000.000 tolarjev.

Tabela 2: Predpisani zneski za kapital po posameznih vrstah zavarovalnice glede na ZZavar

VRSTA ZAVAROVALNICE	ZAJAMČENI KAPITAL (v mio SIT)
Življenjska zavarovalnica, pozavarovalnica	320
Premoženjska zavarovalnica	120
Zavarovalnica za odgovornostna zavarovanja	160
Zavarovalnica za kreditna zavarovanja	560 ¹

Vir: Zakon o zavarovalništvu, 2000.

Če premoženjska zavarovanja, ki jih sklepa zavarovalnica, krijejo nevarnosti iz več vrst zavarovanj, se pri določitvi minimalnega kapitala upoštevajo tiste nevarnosti, pri katerih je zajamčeni kapital najvišji (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Minimalni kapital, ki je višji od zahtevanega, pomeni, da je zavarovalnica finančno bolj trdna, kot se od nje zahteva, če pa je nižji, se zavarovalnico pozove k obnovitvi finančne pozicije. V primeru, da kapital zavarovalnice zdrsne na raven zajamčenega kapitala, nadzorni organ od zavarovalnice zahteva takojšnje izboljšanje finančnega stanja (Zupančič, 2000, str. 80).

2.5. PRIKAZ IZRAČUNA KAPITALSKE USTREZNOSTI NA PRIMERU SLOVENSKE ZAVAROVALNICE

Izračunati kapitalsko ustreznost zavarovalnice ni tako lahek postopek, kot bi se na prvi pogled lahko zazdelo. Pred končnim izračunom je treba opraviti veliko zapletenih pomožnih izračunov, za katere obstajajo predpisani obrazci. Kot sem omenil že prej, morajo zavarovalnice izpolniti različne obrazce, odvisno od vrste zavarovalnice.

Izračun kapitalске ustreznosti si bomo pogledali na primeru kompozitne slovenske zavarovalnice. Ta vrsta zavarovalnice mora sestaviti in Agenciji za zavarovalni nadzor predložiti prej naštete obrazce. Zaradi velikega števila obrazcev bom predstavil le nekaj najpomembnejših pomožnih in končni obrazec izračuna kapitalске ustreznosti.

Pred izračunom kapitalске ustreznosti zavarovalnice je najprej potrebno izračunati njen minimalni kapital. Ker imamo opravka s kompozitno zavarovalnico, je potrebno izračunati minimalni kapital za zavarovalno skupino premoženjskih zavarovanj, ki je prikazan v prilogi št. 1, in za zavarovalno skupino življenjskih zavarovanj.

¹ Pri kreditnih zavarovanjih je lahko zahteva po zajamčenem kapitalu tudi nižja, in sicer zakon zahteva le 160 mio SIT zajamčenega kapitala, če zavarovalne premije iz naslova kreditnih zavarovanj v vsakem posameznem izmed treh zadnjih poslovnih let ne dosežejo 500 mio SIT ali 0,04 odstotnega deleža v celotni zavarovalni premiji v zadnjih treh poslovnih letih.

Minimalni kapital za premoženjska zavarovanja se izračuna na osnovi premijskega in škodnega količnika. Za rezultat se upošteva tisti znesek, ki je večji. Kot vidimo v prilogi št. 1, pri izbrani zavarovalnici dobimo večji znesek na osnovi premijskega količnika. Da dobimo končni znesek minimalnega kapitala, moramo sešteti zneska pod številko 16 (rezultat na osnovi premijskega količnika). Minimalni kapital za premoženjska zavarovanja znaša torej 1.192.929 tisoč SIT.

Nato sledi izračun zahtevanega minimalnega kapitala. V prilogi št. 2 si bomo pogledali izračun zahtevanega minimalnega kapitala zavarovalnice, ki opravlja zavarovalne posle v skupini premoženjskih zavarovanj. Zajamčeni kapital v vrstici 3 predstavlja eno tretjino minimalnega kapitala, dobljenega na osnovi premijskega količnika, zajamčeni kapital v vrstici 4 pa je zakonsko določena vrednost zajamčenega kapitala za zavarovalnice, ki opravljajo posle premoženjskih zavarovanj.

Da dobimo zahtevani minimalni kapital kompozitne zavarovalnice, je potrebno izračunati še zahtevani minimalni kapital za posle nastale iz naslova življenjskih zavarovanj in ga prišteti k dobljenemu zahtevanemu minimalnemu kapitalu za posle iz naslova premoženjskih zavarovanj.

Sedaj sledi le še izračun kapitalске ustreznosti, ki obsega obrazce za izračun temeljnega kapitala, dodatnega kapitala ter razpoložljivega kapitala in izkaza kapitalске ustreznosti. Izračun temeljnega kapitala je prikazan v prilogi št. 3, izračuna dodatnega kapitala pa nisem prikazal, ker v izbrani zavarovalnici na dan 30.09.2001 niso razpolagali z dodatnim kapitalom.

Kot lahko vidimo, temeljni kapital presega zajamčenega in s tem izpolnjuje zahtevo iz 3. odstavka 106. člena ZZavar, ki pravi, da mora biti temeljni kapital vedno najmanj enak zajamčenemu kapitalu.

V končnem izračunu kapitalске ustreznosti v prilogi št. 4 lahko vidimo, da je razpoložljivi kapital zavarovalnice manjši od zahtevanega minimalnega kapitala, kar pomeni, da zavarovalnica kapitalsko ni ustrezna. Ker je to ena uspešnejših slovenskih zavarovalnic, lahko sklepam, da je kapitalsko neustrezna tudi zaradi izjemno strogih zakonskih določil. Zaradi ugotovljene kapitalске neustreznosti se bo izbrana zavarovalnica morala dokapitalizirati. To pa je v zadnjem času ena najaktualnejših tem na področju zavarovalništva v Sloveniji, tako da stroga zakonska določila seveda niso vplivala le na izbrano zavarovalnico, temveč na veliko večino slovenskih zavarovalnic.

3. ZAVAROVALNO-TEHNIČNE REZERVACIJE

Zavarovalnica mora v zvezi z vsemi zavarovalnimi posli, ki jih opravlja, oblikovati ustrezne zavarovalno-tehnične rezervacije, namenjene kritju bodočih obveznosti iz zavarovanj in morebitnih izgub zaradi tveganj, ki izhajajo iz zavarovalnih poslov, ki jih opravlja (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Zavarovalnica mora oblikovati naslednje vrste zavarovalno-tehničnih rezervacij (Plavšak, 1999, str. 1331):

- rezervacije za prenosne premije;
- rezervacije za bonuse, popuste in storno;
- škodne rezervacije;
- izravnalne rezervacije;
- matematične rezervacije;
- druge zavarovalno-tehnične rezervacije;
- posebne rezervacije.

Zakon govori o zavarovalno-tehničnih rezervacijah od 113. do 119. člena, torej jim posveča sedem členov. Prejšnji zakon jim je posvečal deset členov. Dva več je posvetil izravnalnim rezervacijam, 66. člen pa je govoril o rezervacijah v korist življenjskih zavarovalcev, ki prevzemajo naložbeno tveganje. O tem pa novi zakon govori med naložbami kritnega sklada.

Omeniti velja, da novi zakon ne pozna več pojma dodatne škodne rezervacije, ki jih je poznal stari zakon. Pozavarovalnica oblikuje dodatno škodno rezervacijo za pričakovane škodne primere, če presodi, da z oblikovano škodno rezervacijo po navedenih delih in s prenosno premijo ne bodo kriti pričakovani odhodki za dejansko obračunane deleže pozavarovatelja v škodah cedentov v naslednjem obračunskem obdobju (Ivanjko et al., 1996, str. 178).

3.1. REZERVACIJE ZA PRENOSNE PREMIJE

Praviloma poslovno leto in čas, za katerega velja kritje po zavarovalni polici, ne sovpadata. Zato mora zavarovalnica ob zaključku poslovnega leta iz obračunane premije, ki se praviloma plačuje vnaprej, izločiti in prihraniti sorazmerni del premije, ki bo potreben za kritje škod in drugih stroškov, nastalih od izteka poslovnega leta do konca kritja po polici (Bohar, 1999, str. 8). To naredi s tako imenovanimi rezervacijami za prenosne premije, za katere je v ZZavar določeno, da se jih pri posameznem zavarovanju oblikuje v višini tistega dela vplačane premije, ki se nanaša na zavarovalno kritje za zavarovalno obdobje po zaključku obračunskega obdobja, za katerega se izračunava rezervacija (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Rezervacije za prenosne premije se morajo praviloma izračunavati za vsako pogodbo posebej (Zakon o zavarovalništvu, 2000), katerih veljavnost seže torej čez zadnji dan obračunskega obdobja. Zneski prenosnih premij se lahko ugotavljajo tudi z izračuni približkov, če je

mogoče predpostaviti, da bodo zagotovili približno enak izid kot natančni posamični izračuni. V prenosne premije se razmejujejo kosmate zavarovalne premije, zmanjšane za pozavarovalni del, lahko pa tudi za stroške pridobivanja zavarovanj, vračunane za obračunsko obdobje. Načela povsem časovno sorazmernega razmejevanja prihodkov od zavarovalnih premij ni mogoče uporabiti pri tistih zavarovalnih vrstah, pri katerih ne velja predpostavka sorazmernosti zavarovalnega kritja in zavarovalne premije v zavarovalni dobi (na primer gradbeno in montažno zavarovanje) (SRS 32.18).

3.2. REZERVACIJE ZA BONUSSE, POPUSTE IN STORNO

Rezervacije za bonuse in popuste znašajo toliko kot zneski, do izplačila katerih so upravičeni zavarovanci iz naslova (Pavliha, 2000, str. 115):

- pravice do udeležbe v dobičku iz njihovih zavarovanj oziroma drugih upravičenj na podlagi zavarovalne pogodbe (bonusi);
- pravice do delnega znižanja premije (popusti);
- pravice do povrnitve dela premije za neporabljeni čas zavarovanja zaradi predčasnega prenehanja zavarovanja (storno).

Te rezervacije v absolutnem in relativnem znesku v strukturi zavarovateljevih prihodkov ne pomenijo veliko. V primeru sprememb pri obračunu popustov za večletna zavarovanja, ki jih je zavarovalnica odobrila in vrnila zavarovalcem šele v zadnjem letu pred potekom zavarovanja, zneski rezervacij za bonuse na tej osnovi znatneje porastejo. Porastejo lahko tudi, če pride pri obračunu bonusov do določenih sprememb v posameznih zavarovalnih vrstah (Bijelić, 1998, str. 265).

3.3. ŠKODNE REZERVACIJE

Škodne rezervacije se oblikujejo v višini ocenjenih obveznosti, ki jih je zavarovalnica dolžna izplačati na podlagi zavarovalnih pogodb, pri katerih je zavarovalni primer nastopil do konca obračunskega obdobja, in sicer ne glede na to, ali je zavarovalni primer že prijavljen, vključno z vsemi stroški, ki na podlagi teh pogodb bremenijo zavarovalnico (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Poleg ocenjenih obveznosti za prijavljene nastale, a še nerešene škode, morajo škodne rezervacije vključevati tudi ocenjene obveznosti za že nastale, a še neprijavljene škode. Obveznosti za že prijavljene škode se praviloma opredelijo na podlagi ocene obveznosti za vsako posamično škodo, obveznosti za še neprijavljene škode pa na podlagi statističnih podatkov, ugotovljenih o tovrstnih škodah v preteklih letih in popravljenih za sprotne trende z upoštevanjem tudi vseh drugih dejavnikov (SRS, 32.20).

Praviloma se dogaja, da ob koncu poslovnega leta, ko se delajo popisi škodnih rezervacij, vse škode še niso prijavljene, čeprav so že nastale. Pričakovati je, da takih škod ne more biti veliko, saj je v interesu zavarovanca, da jih čimprej prijavi. Vendar marsikdaj oškodovanec

ni sam še ne ve za škodo, ki je nastala. Sem sodijo razne odgovornostne škode, ko se trajne posledice pokažejo pozno, npr. šele po zaključenem zdravljenju. Take škode so lahko tudi zelo velike, zato je potrebno oblikovati primerne rezervacije, saj je bila premija tudi za kritje teh škod že obračunana (Bizjak-Mlakar et al., 1998, str. 5).

Škodne rezervacije se izračunava za vsako škodo posebej na osnovi predvidenih stroškov, ki bodo nastali v zvezi z likvidacijo teh škod (Sklep o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij, Uradni list RS, št. 3/01).

3.4. IZRAVNALNE REZERVACIJE

V primeru, da bi v določenem daljšem časovnem obdobju škode nastajale enakomerno, potem bi načeloma zadoščale premijske in škodne rezervacije, vendar pa se v praksi pojavljajo katastrofalne škode (poplava, vihar, potres), zaradi katerih prihaja do znatnih odstopanj. Zato zavarovalnice in zlasti pozavarovalnice oblikujejo izravnalne rezervacije, ki se nanašajo na časovno izravnavo neenakomernega odvijanja škodnega dogajanja (Pavliha, 2000, str. 116). Oblikujejo jih v tistih zavarovalnih vrstah, kjer so na podlagi statističnih podatkov ugotovljena znatna nihanja škod, ki niso izravnana z zavarovalno premijo posameznega leta ali s pozavarovanjem. Zavarovalnica oblikuje izravnalne rezervacije na podlagi odstopanja deleža škod v tekočem obračunskem obdobju od povprečnega deleža škod v opazovanem obdobju, ki mora zajeti najmanj deset let pred letom, za katerega se izračunavajo izravnalne rezervacije (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Izravnalne rezervacije se oblikujejo na temelju deleža škod, za katerega dejanske obveznosti zavarovalnice na temelju zavarovalnih primerov, ki so nastopili v obračunskem obdobju, presegajo ocenjene obveznosti zavarovalnice, ki so temelj za določitev zavarovalne premije. Zakon natančno določa, kdaj in kako mora zavarovalnica oblikovati tovrstne rezervacije ter kako se oblikuje zgornja meja (Pavliha, 2000, str. 116). Zavarovalnica mora dodatno povečati izravnalne rezervacije, če je delež škod v tekočem letu manjši od povprečnega deleža škod v opazovanem obdobju in zmanjšati izravnalne rezervacije, če je delež škod v tekočem letu večji od povprečnega deleža škod v opazovanem obdobju. Povečanje in zmanjšanje se izračunata tako, da se razlika med obema deležema pomnoži z lastnim deležem premije za tekoče leto (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Pri nas se izravnalne rezervacije trenutno obračunavajo pri vseh vrstah zavarovanj, kar za naše zavarovalnice predstavlja zelo "kruto" pravilo in tudi negativne rezultate poslovanja. V Evropski uniji so izravnalne rezervacije potrebne le za kreditna zavarovanja, ponekod pa tudi za tista, kjer so značilne katastrofalne škode ali velike škode zaradi nesreč. Vlada želi to določilo sedaj spremeniti in v predlogu novele zakona je določila, da izravnalnih rezervacij ne bo potrebno oblikovati pri zavarovanjih, kjer se katastrofalne škode ne pojavljajo. Oblikovale se bodo le še pri dvanajstih zavarovalnih vrstah. Prav tako je v predlogu novele zakona določila, da bodo morale zavarovalnice najpozneje v petih letih razgraditi presežne izravnalne rezervacije. Zavarovalnicam vlada predlaga, naj presežne rezervacije namenijo za

dokapitalizacijo (Markovič, 2001). Na zadnjem februarjem zasedanju je Državni zbor omenjeni predlog sprejel.

3.5. MATEMATIČNE REZERVACIJE

Matematične rezervacije se oblikujejo za življenjska zavarovanja ter nezgodna in zdravstvena zavarovanja, za katera se uporabljajo podobne verjetnostne tabele in izračuni kot za življenjska zavarovanja (Pavliha, 2000, str. 118). Oblikujejo se v višini sedanje vrednosti ocenjenih bodočih obveznosti zavarovalnice na podlagi sklenjenih zavarovanj, zmanjšane za sedanjo vrednost bodočih premij, ki bodo vplačane na podlagi teh zavarovanj. Izračunajo se z uporabo ustreznega aktuarskega vrednotenja, ki upošteva vse prihodnje obveznosti zavarovalnice, vključno z (Zakon o zavarovalništvu, 2000):

- zajamčenimi izplačili, do katerih je zavarovanec upravičen;
- bonusi, do katerih je upravičen zavarovanec samostojno ali skupaj z drugimi zavarovanci, ne glede na to, v kakšni obliki so izraženi;
- vsemi upravičenji, med katerimi lahko zavarovanec izbira na podlagi zavarovalne pogodbe;
- stroški, vključno s provizijami.

Pri izbiri metode aktuarskega vrednotenja mora zavarovalnica prav tako ustrezno upoštevati metode vrednotenja kritnega premoženja, ki jih uporablja. Matematične rezervacije mora izračunavati posamično za vsako zavarovalno pogodbo. Uporaba ustreznih približkov je dovoljena le takrat, kadar je verjetno, da bo privedla do približno enakega rezultata kot posamični izračun. Kadar ima zavarovanec na osnovi zavarovalne pogodbe pravico do izplačila odkupne vrednosti, matematične rezervacije v zvezi s to pogodbo ne smejo biti manjše od odkupne vrednosti (Pavliha, 2000, str. 115).

Pri vrstah zavarovanj, za katere se oblikujejo matematične rezervacije, je postopek oblikovanja samih rezervacij drugačen kot pri ostalih vrstah zavarovanj, kjer je zelo pomembno dejstvo, da iz sklenjene zavarovalne police še ne sledi, da se bo škodni dogodek zgodil. Pri življenjskih zavarovanjih pa se skoraj z gotovostjo ve, da se bo škodni dogodek zgodil, vprašanje je le kdaj. Tako je zaradi gotovosti škodnega dogodka potrebno že v času plačevanja premije oblikovati ustrezne rezervacije, ki kasneje zadoščajo za izplačilo zavarovalnine (Bohar, 1999, str. 12).

3.6. DRUGE ZAVAROVALNO-TEHNIČNE REZERVACIJE

Druge zavarovalno-tehnične rezervacije se oblikujejo glede na predvidene prihodnje obveznosti in tveganja velikih (katastrofalnih) škod. Gre predvsem za zavarovanja odgovornosti za jedrsko škodo, proizvajalčeve odgovornosti za farmacevtske izdelke, za zavarovanje potresa, poplave ter druge obveznosti in tveganja, v zvezi s katerimi se ne oblikuje posameznih, prej opisanih rezervacij (Pavliha, 2000, str. 116).

Med druge zavarovalno-tehnične rezervacije sodijo tudi rezervacije za neiztekle nevarnosti. Te predstavljajo razliko med dejansko potrebnim zneskom za kritje neiztekljih nevarnosti in prenosno premijo, izračunano v skladu s pravili o njihovih izračunih. Izračuna se jih na osnovi zavarovalnin in administrativnih stroškov, ki naj bi nastali po koncu obračunskega obdobja iz pogodb, ki so se zaključile pred obračunskim dnem, in sicer v višini presežka ocenjene vrednosti nad rezervacijami za prenosno premijo in terjatvami iz premij te pogodbe (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

4. KRITNO PREMOŽENJE IN KRITNI SKLAD

ZZavar je uvedel dva nova pojma, ki jih starejši zakon ni poznal, in sicer kritno premoženje in kritni sklad, o katerih govori od 120. do 133. člena. S tem naj bi ZZavar dosledno upošteval, da so zavarovalno-tehnične rezervacije zgolj pasivna postavka bilance stanja zavarovalnice in zato "ne morejo biti predmet naložbe", saj se lahko nalaga zgolj premoženje (Zupančič, 2000, str. 69).

ZZavar na novo določa enake kategorije in dovoljene vrednosti posameznih naložb tako iz naslova matematičnih (kritni sklad) kot iz naslova drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij (kritno premoženje). Prej so bile namreč kategorije in dovoljene vrednosti posameznih naložb pri matematičnih rezervacijah različne kot pri drugih zavarovalno-tehničnih rezervacijah. ZZavar v primerjavi z ZZav natančneje in razširjeno določa vrste dovoljenih naložb, poleg tega pa tudi širi dovoljene vrste naložb in v večini primerov tudi spreminja dovoljene vrednosti pri posameznih vrstah naložb. Poleg prej znanih naložb zakon sedaj predvideva naložbe v obveznice in druge dolžniške vrednostne papirje ter delnice, s katerimi se trguje na neorganiziranem trgu, naložbe v investicijske kupone vzajemnih skladov, terjatve iz naslova posojil, zavarovanih z zastavno pravico na nepremičnini in vrednostnih papirjih, terjatve iz naslova posojil bankam, naložbe v obliki gotovine v blagajni ter na vpoglednih računih. Zelo pomembna novost zakona pa je, da sedaj dovoljuje naložbe v tujino, in sicer v države članice Evropske unije in države članice OECD. Zaradi tega zakon uvaja načelo lokalizacije.

Po ZZavar naložbe v depozite pri banki s sedežem v Sloveniji, državi Evropske unije ali članici OECD ne smejo presegati 30% zavarovalno-tehničnih rezervacij, pri čemer naložbe v depozite pri posamezni banki ne smejo presegati 10% rezervacij. Največ 30% zavarovalno-tehničnih rezervacij je lahko naloženih v nepremičnine, vendar je lahko le 10% vseh rezervacij naloženih v eno nepremičnino. Naložbe v vse delnice in investicijske kupone vzajemnih skladov, ki morajo imeti več kot polovični delež naložb v vrednostnih papirjih, ki ne dajejo zajamčenega donosa, skupno ne smejo presegati 30% zavarovalno-tehničnih rezervacij. V delnice, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu, je lahko naloženih do 5% rezervacij, pri čemer jih je lahko v enega izdajatelja le do 1% vseh rezervacij. Slednje velja tudi za obveznice, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu. Zakon tudi določa, da naložbe v vse delnice in obveznice istega izdajatelja ne smejo presegati 5% in da naložbe iz naslova posojil skupno ne smejo presegati 5% zavarovalno-tehničnih rezervacij.

ZZav je bil glede teh omejitev milejši, saj je bila dopustna meja naložb v depozite pri banki višja za 20 odstotnih točk, ni poznal omejitve pri naložbah v eno nepremičnino, občutno manj omejitev je določal tudi v povezavi z lastniškimi in dolžniškimi vrednostnimi papirji.

4.1. KRITNO PREMOŽENJE

Kritno premoženje je premoženje zavarovalnice, namenjeno kritju bodočih obveznosti iz zavarovanj, ki jih sklepa zavarovalnica, in morebitnih izgub, ki izhajajo iz zavarovalnih poslov, ki jih opravlja zavarovalnica, ter v zvezi s katerimi je zavarovalnica dolžna oblikovati zavarovalno-tehnične rezervacije (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Zaradi zagotovitve likvidnosti in solventnosti mora zavarovalnica premoženje, katerega vrednost je najmanj enaka višini zavarovalno-tehničnih rezervacij, naložiti v skladu s pravili, ki jih določa zakon. Pri izbiri naložb kritnega premoženja mora zavarovalnica upoštevati vrste zavarovalnih poslov, ki jih opravlja, tako da je zagotovljena varnost, donosnost in tržnost naložb ter ustrezna raznovrstnost in razpršitev teh naložb (Plavšak, 1999, str. 1331). Načelo varnosti zahteva, da mora biti zagotovljena vrnitev naložbe oziroma iste kupne moči vloženega denarja. Načelo donosnosti sili zavarovalnico, da doseže čim večji donos naložb. Načelo raznovrstnosti in razpršenosti naložb pa narekuje prepletanje različnih oblik investiranja pri številnih subjektih (Pavliha, 2000, str. 116).

Kritno premoženje se računovodsko izkazuje na aktivni strani bilance stanja zavarovalnice. Razmerje med kritnim premoženjem in zavarovalno-tehničnimi rezervacijami je mogoče prikazati na poenostavljeni shemi bilance stanja zavarovalnice.

Tabela 3: Poenostavljena bilanca stanja zavarovalnice

AKTIVA	PASIVA
Kritno premoženje	Zavarovalno-tehnične rezervacije
Drugo premoženje	Kapital

Vir: Plavšak, 1999, str. 1332.

Zakon v 121. členu natančno predpisuje vrste dovoljenih naložb kritnega premoženja. Sem sodijo vrednostni papirji, katerih izdajatelj je Republika Slovenija, Banka Slovenije, država članica Evropske unije oziroma država članica OECD ali nekatere druge organizacije, za katere jamči ena od prej naštetih oseb; obveznice in drugi dolžniški vrednostni papirji ter delnice, s katerimi se (ne) trguje na organiziranih trgih; investicijski kuponi vzajemnih skladov oziroma delnice investicijskih družb; terjatve iz naslova posojil bankam; nepremičnine in druge stvarne pravice na nepremičnini (na primer stavbna pravica); naložbe v depozite pri bankah; gotovina v blagajni oziroma na vpoglednem denarnem računu (Pavliha, 2000, str. 117).

Kot sem omenil že prej, zavarovalnice ne morejo neomejeno nalagati denarja v posamezno vrsto naložbe, saj zakon v 122. členu določa, da vrednost posameznih vrst naložb kritnega premoženja ne sme presegati predpisanih odstotkov od skupne višine zavarovalno-tehničnih rezervacij, katerih kritju je namenjeno kritno premoženje. Zakon predvideva tudi tako imenovane skupne omejitve – omejitve pri vrednostnih papirjih istega izdajatelja in omejitve kumuliranih vrednosti več naložb (Pavliha, 2000, str. 117).

Tako pri vrstah naložb kot pri omejitvah posameznih naložb pa lahko Agencija za zavarovalni nadzor iz posebej utemeljenih razlogov na zahtevo posamezne zavarovalnice dovoli, da lahko zavarovalnica kritno premoženje naloži tudi v druge vrste naložb, ki niso predvidene z zakonom, oziroma da za posamezne vrste naložb ne veljajo predpisane omejitve.

Za zavarovalne naložbe je značilna tudi lokalizacija premoženja. Njena značilnost je, da mora zavarovalnica pri nalaganju kritnega premoženja na območju Republike Slovenije, države članice Evropske unije oziroma tuje države ustrezno upoštevati, na območju katere države zavarovanja, ki jih sklepa, krijejo nevarnosti (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Zavarovalnica je pri naložbah kritnega premoženja izpostavljena tveganjem morebitnih izgub zaradi spremembe obrestnih mer, tečajev tujih valut in drugim tržnim tveganjem, zato mora te naložbe ustrezno uskladiti s svojimi obveznostmi na podlagi zavarovalnih pogodb, katerih višina je odvisna od enakih sprememb. Pri tem mora upoštevati dospelost obveznosti iz zavarovalnih pogodb. A ne glede na zgornje pravilo o usklajenosti naložb lahko zavarovalnica naložbe kritnega sklada uskladi s svojimi obveznostmi na podlagi zavarovalnih pogodb, katerih višina je odvisna od sprememb tečajev tujih valut, samo do 80% (Pavliha, 2000, str. 118).

4.2. KRITNI SKLAD

Po ZZavar je kritni sklad opredeljen kot kritno premoženje, namenjeno kritju obveznosti zavarovalnice iz tistih vrst zavarovanj, za katere je treba oblikovati matematične rezervacije. Premoženje kritnega sklada je dovoljeno uporabiti samo za izplačilo terjatev iz zavarovanj, v zvezi s katerimi je oblikovan kritni sklad (Zakon o zavarovalništvu, 2000). Ker sklad nima lastne pravne osebnosti, je treba zaradi uresničitve namena kritnega sklada kot premoženja, namenjenega izključno za izplačilo obveznosti zavarovalnice iz zavarovanj, za katera je treba oblikovati matematične rezervacije, oblikovati ustrezna pravila, ki premoženje kritnega sklada pravno ločijo od drugega premoženja zavarovalnice (Plavšak, 1999, str. 1332).

Zavarovalnica mora oblikovati poseben kritni sklad za vsako od naslednjih vrst zavarovanj (Pavliha, 2000, str. 118):

- življenjska zavarovanja, pri katerih zavarovanec ne prevzema naložbenega tveganja;
- življenjska zavarovanja, pri katerih zavarovanec prevzema naložbeno tveganje (razen prenosnih premij, škodnih rezervacij in dodatnih zavarovalno-tehničnih rezervacij za zajamčeno najmanjše izplačilo);

- zdravstvena zavarovanja;
- druge vrste zavarovanj, za katera je treba oblikovati matematične rezervacije.

Vrednost premoženjskega sklada mora biti vedno najmanj enaka višini zahtevanega kritja. Leta obsega matematične rezervacije, pri življenjskih zavarovanjih pa tudi druge zavarovalno-tehnične rezervacije. Zavarovalnica mora izračunavati zahtevano kritje ločeno za vsako od navedenih vrst zavarovanj. Kadar zavarovalnica oblikuje več kritnih skladov, se določbe ZZavar o kritnem skladu in poplačilu iz premoženja kritnega sklada uporabljajo ločeno za posamezni kritni sklad (Pavliha, 2000, str. 118).

Razmerje med premoženjem kritnega sklada in zahtevanim kritjem je mogoče prikazati na poenostavljeni shemi bilance stanja zavarovalnice, ki sklepa zavarovanja v zavarovalni vrsti življenjskih in zdravstvenih zavarovanj, za katere je treba oblikovati matematične rezervacije, in je zato dolžna oblikovati dva kritna sklada.

Tabela 4: Poenostavljena bilanca stanja zavarovalnice

AKTIVA	PASIVA
Kritni sklad 1 (življenjska zavarovanja)	Zahtevano kritje za življenjska zavarovanja (=matematične rezervacije + druge zavarovalno-tehnične rezervacije)
Kritni sklad 2 (zdravstvena zavarovanja)	Zahtevano kritje za zdravstvena zavarovanja (=matematične rezervacije)
Drugo kritno premoženje	Druge zavarovalno-tehnične rezervacije za zdravstvena zavarovanja
Drugo premoženje	Kapital

Vir: Pavliha 2000, str. 119.

Zavarovalnica mora premoženje kritnega sklada pravno ločiti od drugega svojega premoženja na naslednje načine, določene glede na vrsto tega premoženja (Plavšak, 1999, str. 1332):

- naložbe v vrednostne papirje tako, da za vsak kritni sklad, ki ga uporablja, odpre poseben račun vrednostnih papirjev, na katerem se ločeno vodijo stanja vrednostnih papirjev kritnega sklada;
- naložbe v bančne denarne depozite oziroma posojila tako, da pogodbo sklene v svojem imenu in za račun kritnega sklada; iz pogodbe mora biti jasno razvidno, da je sklenjena za račun kritnega sklada;
- zavarovalnica mora za vsak kritni sklad odpreti poseben denarni račun, preko katerega sprejema vplačila in opravlja izplačila iz zavarovanj, v zvezi s katerimi je bil oblikovan kritni sklad.

4.2.1. Kritni sklad in stečaj zavarovalnice

Kritni sklad ima poseben položaj tudi v primeru stečaja zavarovalnice, saj z dnem začetka stečajnega postopka v zavarovalnici pridobijo zavarovanci oziroma drugi upravičenci iz zavarovanj, v zvezi s katerimi je bil oblikovan kritni sklad, pravico do ločenega poplačila svojih terjatev iz teh zavarovanj iz premoženja kritnega sklada do višine, ki je enaka zahtevanemu kritju (Pavliha, 2000, str. 120).

Zaradi zaščite interesov zavarovancev oziroma drugih upravičencev iz teh zavarovanj imenuje stečajni senat poleg stečajnega upravitelja tudi kuratorja. To mora biti oseba, ki izpolnjuje pogoje za imenovanje stečajnega upravitelja in ki ima ustrezna znanja in izkušnje s področja zavarovalništva (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Ker upniki na premoženju kritnega sklada pridobijo ločitveno pravico, vsak kritni sklad v stečaju pomeni posebno stečajno maso. Stečajni upravitelj mora poleg splošnega računa stečajnega dolžnika za vsak kritni sklad odpreti poseben denarni račun, prek katerega opravlja celotno poslovanje z denarnimi sredstvi, pridobljenimi z vnovčevanjem premoženja kritnega sklada. Če posebna stečajna masa ne zadošča za poplačilo celotnih terjatev iz zavarovanj, v zvezi s katerimi je bil oblikovan kritni sklad, se te terjatve iz posebne stečajne mase poplačajo sorazmerno (Plavšak, 1999, str. 1336).

5. STANJE ZAVAROVALNO-TEHNIČNIH REZERVACIJ IN STANJE NALOŽB ZAVAROVALNO-TEHNIČNIH REZERVACIJ NA SLOVENSKEM TRGU

5.1. STRUKTURA ZAVAROVALNO-TEHNIČNIH REZERVACIJ

Kot je razvidno iz naslednje tabele št. 5 na strani 23, so največji delež zavarovalno-tehničnih rezervacij v letu 2000 zavzemale matematične rezervacije, ki so jih vse slovenske zavarovalnice in pozavarovalnice oblikovale v višini 86.816 milijonov SIT, kar predstavlja 34,6% vseh rezervacij. To skupaj z zelo velikim povečanjem glede na leto 1999 kaže na dejstvo, da so življenjska zavarovanja vse bolj pomembna. Na račun povečanja deleža matematičnih rezervacij, ki že zavzemajo največji delež vseh zavarovalno-tehničnih rezervacij, se je zmanjšal predvsem delež škodnih rezervacij, ki je padel na 30,4%.

Tabela 5: Struktura čistih zavarovalno-tehničnih rezervacij zavarovalnic in pozavarovalnic v Sloveniji na dan 31.12.1999 in 31.12.2000 v milijonih SIT in v %

	1999	%	2000	%	rast v % (00/99)
Prenosne premije	38.524	18,8	44.041	17,6	14,3
Matematične rezervacije	64.714	31,6	86.816	34,6	32,2
Škodne rezervacije	68.185	33,3	76.218	30,4	11,8
Rezervacije za bonuse in popuste	1.809	0,9	2.089	0,8	15,5
Izravnalne rezervacije	26.324	12,9	33.519	13,4	27,3
Druge ZT rezervacije	4.946	2,4	7.959	3,2	60,9
Skupaj	204.502	100,0	250.642	100,0	22,6

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leto 2001.

5.2. NALOŽBE V LETIH 1997, 1998, 1999 IN 2000

V tabeli št. 6 lahko vidimo, da se je skupna masa naložb v zadnjih dveh letih povečala za več kot 50 %, iz česar je razvidno, da je moč zavarovalne dejavnosti vse večja. Tudi tu je moč opaziti vse večjo pomembnost življenjskih zavarovanj, saj je delež naložb iz naslova matematičnih rezervacij vse večji. To kaže na dolgoročnost in stabilnost teh naložb.

Tabela 6: Vir naložb zavarovalnic in pozavarovalnic v Sloveniji na dan 31.12. 1997, 31.12.1998, 31.12.1999 in 31.12.2000 v milijonih SIT in v %

Naložbe iz naslova	Naložbe na dan 31.12.							
	1997		1998		1999		2000	
	mio	%	mio	%	mio	%	mio	%
Prosti lastni viri	5.219	4,3	9.008	5,8	20.198	10,1	20.845	8,5
Matematične rezervacije	35.014	28,8	48.367	31,2	67.014	33,6	90.943	37,2
Druge ZT rezervacije	81.032	66,8	97.320	62,9	112.221	56,3	132.988	54,3
Skupaj	121.265	100,0	154.695	100,0	199.433	100,0	244.776	100,0

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leto 2001.

Če primerjam stanje oblikovanih matematičnih in drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij z naložbami teh rezervacij, ugotovim, da se stanje naložb iz naslova drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij ne pokriva s stanjem teh naložb, in sicer jih je manj za približno 30 milijard tolarjev.

To pomeni, da so bila sredstva rezervacij uporabljena za druge namene. Slovenske zavarovalnice in pozavarovalnice z njimi financirajo predvsem opredmetena osnovna sredstva in terjatve. Vzrok primanjkljaja pa so tudi odpisi slabih naložb, manjši obseg poslovanja pri nekaterih zavarovalnicah in visoki stroški poslovanja pri teh zavarovalnicah. Zaradi primanjkljaja naložb imajo zavarovalnice lahko težave pri poravnavanju obveznosti iz zavarovalnih pogodb.

Kot je razvidno iz tabele št. 7, se naložbe iz naslova matematičnih rezervacij pokrivajo s stanjem teh rezervacij, zato zavarovalnice ne bi smele imeti težav pri poravnavanju obveznosti do življenjskih zavarovancev.

Tabela 7: Primerjava naložb iz naslova zavarovalno-tehničnih rezervacij in stanja oblikovanih zavarovalno-tehničnih rezervacij zavarovalnic in pozavarovalnic v Sloveniji na dan 31.12.1998, 31.12.1999 in 31.12.2000 v milijonih SIT

Vrsta rezervacij	Naložbe in stanje oblikovanih rezervacij								
	31.12.1998			31.12.1999			31.12.2000		
	Naložbe	Stanje	Razlika	Naložbe	Stanje	Razlika	Naložbe	Stanje	Razlika
Matematične rezervacije	48.367	46.399	1.968	67.014	64.714	2.300	90.943	86.816	4.127
Druge ZT rezervacije	97.320	123.905	-26.585	112.221	139.788	-27.567	132.988	163.826	-30.838

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leto 2001.

Kot določa ZZavar, mora zavarovalnica ločiti premoženje kritnega sklada od drugega premoženja. S tem prepreči možnost, da bi zaradi primanjkljaja naložb iz naslova drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij financirala zavarovalno dejavnost premoženjskih zavarovanj iz računa življenjskih zavarovanj. Pri zavarovalnih produktih, pri katerih je predvidena udeležba zavarovancev pri dobičku, pa bi lahko prihajalo do tega, da bi zaradi nerealiziranih prihodkov od naložb zavarovalnice zavarovancem pripisovale manjše dobičke, kot bi jih morale.

5.3. NALOŽBE MATEMATIČNIH IN DRUGIH ZAVAROVALNO-TEHNIČNIH REZERVACIJ

Kot sem omenil že prej, je ZZav iz naslova matematičnih rezervacij določal drugačne kategorije in dovoljene vrednosti posameznih vrst naložb kot iz naslova drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij. Novi zakon pa sedaj za obe vrsti naložb določa enake kategorije in vrednosti naložb. O tem sem pisal že v prejšnjem poglavju, kako pa zavarovalnice spoštujejo ta določila, si bomo pogledali v nadaljevanju.

Kot lahko vidimo v tabeli št. 8 na naslednji strani, zavarovalnice in pozavarovalnice pri naložbah matematičnih rezervacij ne presegajo višine zneskov, ki jih za posamezno vrsto naložbe določa zakon, vendar pa iz tabele ni razvidno, če je tako tudi pri naložbah v

posameznega izdajatelja vrednostnih papirjev. Lepo pa je videti, da imajo zavarovalnice veliko zaupanja v državne vrednostne papirje in bančne depozite. Zaradi tega je varnost zavarovalnic v precejšnji meri odvisna od varnosti bank.

Tabela 8: Obseg in struktura naložb matematičnih rezervacij slovenskih zavarovalnic in pozavarovalnic na dan 31.12.1998, 31.12.1999 in 31.12.2000 v milijonih SIT in v %

Vrsta naložbe	Naložbe na dan					
	31.12.1998	%	31.12.1999	%	31.12.2000	%
Državni papirji in posojila	21.546	46,4	31.264	46,7	45.298	49,8
Nepremičnine	2.014	4,3	1.930	2,9	2.060	2,3
Lastniški VP	4.756	10,3	2.146	3,2	4.422	4,9
Dolžniški VP	866	1,9	7.228	10,8	14.833	16,3
Naložbe v banke	18.874	40,7	24.075	35,9	21.350	23,5
Druge naložbe	311	0,7	371	0,6	2.980	3,3
Skupaj	48.367	100,0	67.014	100,0	90.943	100,0

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leto 2001.

Stanje glede razpršenosti naložb drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij je dokaj podobno stanju naložb matematičnih rezervacij, le da tu zavarovalnice veliko bolj zaupajo bankam kot državnim vrednostnim papirjem. To je predvsem posledica pomanjkanja državnih vrednostnih papirjev. Pri naložbah v banke zavarovalnice kršijo mejo, ki jo postavlja zakon in sicer za 10 odstotnih točk oziroma za 13.275 milijonov tolarjev. Vzrok temu pa je v znižanju meje novega zakona za kar 20 odstotnih točk. Stari zakon je namreč dopuščal naložbe v banke do višine 50 % drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij. Glede na leto 1999 se je delež naložb v banke znižal za 5,2 odstotnih točk, zato lahko v naslednjih letih pričakujemo, da bodo zavarovalnice še znižale naložbe v banke in se približale dovoljeni vrednosti.

Tabela 9: Obseg in struktura naložb drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij slovenskih zavarovalnic in pozavarovalnic na dan 31.12.1998, 31.12.1999 in 31.12.2000 v milijonih SIT in v %

Vrsta naložbe	Naložbe na dan					
	31.12.1998	%	31.12.1999	%	31.12.2000	%
Državni papirji in posojila	20.456	23,8	26.715	23,8	32.676	24,6
Nepremičnine	9.600	7,2	8.118	7,2	8.578	6,5
Posojila	5.605	9,6	10.758	9,6	10.724	8,1
Lastniški VP	4.090	5,4	6.108	5,4	9.168	6,9
Dolžniški VP	6.539	6,8	7.608	6,8	13.109	9,9
Naložbe v banke	48.987	45,2	50.710	45,2	53.171	40,0
Druge naložbe	2.042	2,0	2.204	2,0	5.562	4,2
Skupaj	97.320	100,0	112.221	100,0	132.988	100,0

Vir: Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor, leto 2001.

Novi zakon že dopušča naložbe v tujino, v države Evropske unije in države OECD, vendar iz zadnjih tabel ni razvidno, če so slovenske zavarovalnice dejansko že začele izkoriščati to novo načelo lokalizacije.

Po mojem mnenju bodo zavarovalnice v prihodnosti še dodatno razprševale svoje naložbe in bodo del svojih sredstev nalagale tudi v tujino. Vendar bodo morale biti zaradi slabšega poznavanja razmer na tujih trgih in s tem večjega tveganja pri tem zelo previdne. Naložbe v instrumente z istim donosom bodo zaradi tega v tujini manj ugodne kot primerljive naložbe na slovenskem kapitalskem in denarnem trgu.

5.4. PRIMERJAVA NALOŽB Z NALOŽBAMI ZAVAROVALNIH INSTITUCIJ OSTALIH EVROPSKIH DRŽAV

Kot sem ugotovil že prej, se delež naložb matematičnih rezervacij v primerjavi z deležom naložb drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij v Sloveniji vseskozi povečuje, a ga vseeno še ne dosega. V letu 2000 je delež naložb matematičnih rezervacij že presegel 40% vseh naložb, kar pomeni, da se je glede na leto 1999 povečal za približno 4% točke.

Povsem drugačna situacija je v ostalih državah, ki so članice Evropskega zavarovalnega komiteja. Tudi tam je sicer opaziti trend naraščanja deleža naložb matematičnih rezervacij, vendar je poglavitno razliko opaziti v razmerju med obema kategorijama naložb. Kot je moč razbrati v prilogi št. 5, delež naložb matematičnih rezervacij držav članic Evropskega zavarovalnega komiteja v letu 1999 v povprečju že presega 80% vseh naložb. Delež naložb matematičnih rezervacij je največji v državah Beneluksa, kjer je tudi država z najvišjim deležom v Evropi – Luksemburg (91,6%), v Veliki Britaniji (90,4%) in v skandinavskih državah. Poleg Slovenije je le še v štirih državah opaziti, da delež naložb drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij presega mejo 50%, in sicer v vseh pribaltskih državah ter v Turčiji. Pred nekaj leti je bil podoben položaj tudi v ostalih državah v tranziciji, kot sta Poljska in Madžarska, vendar je bilo v teh dveh državah v zadnjih dveh letih opaziti močan zasuk in sedaj tudi tu že prevladujejo naložbe matematičnih rezervacij.

6. POZAVAROVANJE

6.1. OPREDELITEV

Izravnavanje nevarnosti je najpomembnejša naloga zavarovalnice (Flis, 1995, str. 393). Zmogljivost izravnavanja nevarnosti pa je odvisna predvsem od (Pavliha, 1995, str. 682):

- velikosti njenega portfelja;
- homogenosti portfelja;
- prostorske razpršenosti zavarovanih objektov;
- zbranih zavarovalno-tehničnih rezervacij.

Prevladujoča elementa, ki bistveno vplivata na stopnjo zmogljivosti izravnavanja nevarnosti zavarovalnice, sta velikost in homogenost portfelja v posamezni zavarovalni vrsti (Flis, 1995, str. 209).

Stopnjo zmogljivosti lastne notranje izravnave nevarnosti si zavarovalnica določi s tako imenovanimi tablicami maksimalnega kritja. V teh tablicah si zavarovalnica za vsako zavarovalno vrsto določi delež, ki ga bo sama izravnala. Ta delež se imenuje obdržani oziroma lastni delež. Za določanje višine obdržanega deleža se uporablja predvsem izkustvena metoda. V teh odločitvah se uresničujejo načela poslovne politike, bolj ali manj so znani tudi okvirni normativi, ki jih pri tem uporabljajo posamezne zavarovalnice, konkretno ali vsaj kot usmeritev. Splošno veljavnih norm na tem področju ni. Odločitve in načini njihovega izračuna so poslovne skrivnosti posameznih zavarovalnic in so znane le ožjemu krogu strokovnjakov in vodilnim (Flis, 1995, str. 209).

Zavarovalnica mora s pozavarovanjem kriti tisti del v zavarovanje prevzetih nevarnosti, ki po tabelah maksimalnega kritja presegajo lastne deleže v izravnavanju nevarnosti (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Pozavarovanje je zavarovanje presežkov iznad stopnje lastnega izravnavanja nevarnosti ene zavarovalnice pri drugi zavarovalnici (Zakon o zavarovalništvu, 2000). Gre torej za nekakšno zavarovanje zavarovalnic na višji ravni. Pozavarovanje igra pomembno vlogo pri ustvarjanju gospodarske varnosti z dodatnim izravnavanjem nevarnosti, saj varuje zavarovalnice pred naključnimi, nepredvidenimi posameznimi škodami, morebitnimi množičnimi (katastrofalnimi) škodami ter pred odstopanjem letnih škod od predvidenega povprečja. Pozavarovanje zagotavlja zavarovalnici poleg stabilnosti tudi dodatne finančne zmogljivosti ter z dvigom solventnih stopenj izboljšuje finančno trdnost zavarovalnic (Pavliha, 1995, str. 103).

6.2. PROGRAM NAČRTOVANEGA POZAVAROVANJA

ZZavar v svojem 135. členu opredeli program načrtovanega pozavarovanja. V njem je zapisano, da mora zavarovalnica za vsako poslovno leto sprejeti program načrtovanega pozavarovanja (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Program načrtovanega pozavarovanja mora obsegati naslednje (Zakon o zavarovalništvu, 2000):

- izračunane lastne deleže po posameznih zavarovalnih vrstah;
- na podlagi izračunov iz 1. točke tega odstavka izdelano tabelo maksimalnega kritja;
- postopke, osnove in merila za ugotavljanje največje verjetne škode za posamezne v zavarovanje prevzete nevarnosti.

Pri izračunu iz 1. točke prejšnjega odstavka tega člena upošteva zavarovalnica zlasti (Zakon o zavarovalništvu, 2000):

- višino kapitala in minimalnega kritja;
- skupni poslovni obseg;
- zaračunane zavarovalne premije v zavarovalnih skupinah in zavarovalnih vrstah;
- deleže zavarovanj po posameznih zavarovalnih vrstah v osnovah iz 2. in 3. točke tega odstavka;
- popravke zaradi odstopanj v posameznih zavarovalnih vrstah.

6.3. OBLIKE POZAVAROVANJA

V mednarodni in domači pozavarovalni praksi obstajata dve glavni obliki sklepanja pozavarovalnih poslov (Pavliha, 1995, str. 682):

- fakultativno oziroma neobvezno pozavarovanje in
- obligatorno oziroma obvezno pozavarovanje.

6.3.1. Fakultativno pozavarovanje

Fakultativno pozavarovanje je oblika pozavarovanja, ki se nanaša na posamezne fakultativne zavarovalne pogodbe (Bijelić, 1998, str. 234). Te pogodbe so v svojem bistvu in po nastanku še precej podobne običajnim pogodbam v poslovnem življenju. Pri tej vrsti pogodb mora namreč ponudnik (cedent) pozavarovatelju podrobneje opisati zavarovanje oziroma rizik, ki ga ponuja v pozavarovanje. Pozavarovatelj pa nato ponudbo po prosti presoji sprejme ali odkloni, določi takšne ali drugačne zavarovalne pogoje oziroma premijske stavke, prevzame pa lahko večji ali manjši delež (Flis, 1995, str. 214).

Fakultativne zavarovalne pogodbe se sklepajo le izjemoma, ko gre za enkratna zavarovanja ali za zavarovanja, ki se po riziku, zavarovalni vrednosti ali kakšni drugi posebnosti močno razlikujejo od množičnih zavarovanj ter se kot takšna le redko pojavljajo (Flis, 1995, str. 214). Zavarovatelji namreč vsakodnevno prevzemajo v zavarovanje veliko število tveganj, zato niso sposobni v večjem obsegu posamično reševati problemov izravnavanja tveganj na fakultativni osnovi (Bijelić, 1998, str. 234). Pomanjkljivosti teh poslov se kažejo v precejšnjem obsegu pozavarovalno-tehničnih opravil, saj mora zavarovatelj obvestiti pozavarovatelja o vseh bistvenih karakteristikah posameznih rizikov. Takšni posli so zamudni in povzročajo veliko stroškov (Pavliha, 1995, str. 683). Pozavarovalnica zaradi tega priznava zavarovalnici nižjo provizijo. Čakanje na pristanek oziroma odločitev pozavarovalnice pa moti tudi ažurno poslovanje zavarovalnice (Flis, 1995b, str. 397). Te zavarovalne pogodbe se zato uporabljajo le izjemoma v primerih, kjer druge rešitve ni (Flis, 1995, str. 214).

6.3.2. Obligatorno pozavarovanje

V primeru obveznega pozavarovanja mora pozavarovanec odstopiti v pozavarovanje vse presežke rizikov, ki so predvideni v pozavarovalni pogodbi, pozavarovatelj pa jih mora

pozavarovati. Pozavarovatelj po podpisu takšne pogodbe ne more izbirati, kaj bo vzel v pozavarovanje in kaj ne, in je zato v veliki meri odvisen od zavarovateljevih izkušenj, strokovnosti in poštenja oblikovanja portfelja. S tem je povezanost med pozavarovancem in pozavarovateljem velika, vendar pa tesna navezava med obema strankama seveda zmanjšuje stroške ter povečuje hitrost poslovanja. Pozavarovatelj na eni strani pozavarovancu velikodušno prepušča pravico posloводства, pridržuje si pravico nadzorstva, ki je utemeljena, saj pozavarovanec s sklenitvijo vsake zavarovalne pogodbe, ki je pozavarovana in pri likvidaciji vsake takšne zavarovanja odpadajoče škode dejansko za njegov delež obvezuje tudi pozavarovatelja (Pavliha, 1995, str. 681).

Povezanost cedenta s pozavarovateljem je pri obveznih pozavarovanjih mnogo tesnejša, pogodbeni partnerja imata v teh primerih tudi močne skupne interese. Zato v teh primerih govorimo o načelu skupne usode cedenta in pozavarovatelja. Partnerja sta zainteresirana, da se zavarovani riziki skrbno izbirajo, da se zavarovanja pravilno sklepajo in tarifirajo, pa tudi, da se škodni primeri vestno, pošteno in strokovno obravnavajo. Načelo delitve skupne usode praktično pomeni, da pozavarovatelj mora priznavati in upoštevati cedentovo posloводство, obenem pa cedentu zagotavlja, da lahko v smislu sklenjene pozavarovalne pogodbe neomejeno računa, da bo vestno izpolnil v vsakem času in v vseh primerih s pozavarovalno pogodbo prevzete obveznosti (Flis, 1995, str. 215).

6.4. NAČINI POZAVAROVANEGA KRITJA

Po načinu pozavarovanja ali tipu kritja lahko pozavarovanja delimo na (Bijelić, 1998, str. 235):

- proporcionalna (sorazmerna) in
- neproporcionalna (nesorazmerna).

Pri proporcionalnih načinih pozavarovanja se obveznosti pozavarovatelja, izvirajoče iz pozavarovanih zavarovanj, delijo v enakem razmerju kot si cedent in pozavarovatelj razdelita premijo pozavarovanih zavarovanj (Ferlan, 1978, str. 13).

Pri neproporcionalnih zavarovanjih je višina pozavarovateljeve obveznosti odvisna izključno od višine škode in torej ni sorazmerna pozavarovateljevemu deležu na zavarovalni premiji (Ferlan, 1978, str.14).

6.4.1. Proporcionalna pozavarovanja

Med proporcionalna pozavarovanja štejemo (Pavliha, 1995, str. 684):

- kvotna in
- vsotno-presežkovna (presežkovna) oziroma vsotno-ekscedentna (ekscedentna) pozavarovanja.

6.4.1.1. Kvotno pozavarovanje

Kvotno pozavarovanje je najenostavnejši in manj razširjen način proporcionalnega pozavarovanja. Uporablja se predvsem v kombinaciji s presežkovnim in škodno-presežkovnim pozavarovanjem. Pri tem pozavarovanju se vnaprej določi odstotek, po katerem se dele premije in škode (Flis, 1995b, str. 400).

Kot primer iz prakse predpostavimo, da se zavarovalnica odloči, da bo sklenila 80-odstotno kvotno pozavarovalno pogodbo za vsa požarna zavarovanja. Lastni delež zavarovalnice bo znašal 20 odstotkov za posamezno tveganje, 80 odstotkov pa bo pozavarovala pri pozavarovalnici, ki bo tako plačala 80-odstotni delež vseh škod ter prejela tudi 80 odstotkov premije, zmanjšane za provizijo (Dovgan, 1999, str. 7).

Kvotno pozavarovanje majhni zavarovalnici najhitreje uravnoteži portfelj. Pomanjkljivost tega načina pozavarovanja je v tem, da gredo v pozavarovanje tudi dobri, razpršeni in drobni riziki, ter da obstaja še vedno velika nevarnost za cedenta, če ni portfelj po višini zavarovalnih vsot dovolj homogen (Flis, 1995b, str. 400).

6.4.1.2. Vsotno-presežkovno pozavarovanje

Vsotno-presežkovno pozavarovanje je najstarejši in najpomembnejši tip pozavarovanja. Uporablja se v tistih vrstah zavarovanj, pri katerih obstajajo velike razlike v zavarovanih vsotah. Da bi zavarovatelj v teh vrstah zavarovanj normalno posloval, mora doseči čim večje izenačenje portfelja. To izenačenje portfelja imenujemo homogeniziranje in ga dosežemo prav z uporabo vsotno-presežkovnega pozavarovanja. Ta tip pozavarovanja se najpogosteje uporablja v zavarovanju pred požarom in nekaterimi drugimi nevarnostmi, v zavarovanju prekinitev dela zaradi požara, v gradbenem in montažnem zavarovanju ter v nezgodnem in transportnem zavarovanju (Bijelić, 1998, str. 235).

Cedent si na podlagi zavarovalne vsote ali pa na podlagi tako imenovane največje verjetne škode s pomočjo tablic maksimalnega kritja določi najvišje obdržane deleže po vrstah zavarovanj. Cedent v celoti izravnava zavarovanja (rizike) v višini obdržanega deleža. Zavarovanja, ki po zavarovani vsoti ali po ocenjeni največji verjetni škodi presegajo njegov obdržani delež, pa cedent izravnava le do višine obdržanega deleža, ves ekscedent oziroma presežek pa pozavaruje pri enem ali več pozavarovateljih (Flis, 1995, str. 216).

Prednost, ki jo ima ta način pozavarovanja, je, da riziko pri cedentu postane bolj homogen, uravnotežen in uravnan. Ostanejo mu le majhni in srednji riziki, "konice" namreč pozavaruje. Težava pa je, da je potrebno precej dela, ki je zahtevno in zapleteno. Predvsem je zahtevno in zelo odgovorno ocenjevanje največje verjetne škode. Pri velikem portfelju lahko pomeni tudi ta način pozavarovanja velik odliv tehnične premije (Flis, 1995b, str. 400).

6.4.2. Neproporcionalna pozavarovanja

V zavarovalni praksi je mnogo primerov, pri katerih proporcionalen način zavarovanja cedentu ne bi zagotovil primerne oziroma zadostne gospodarske varnosti. Na primer pri avtomobilskem zavarovanju, kjer lahko nastanejo ogromne škode. Toda v tem primeru lahko temelji pozavarovano kritje le na dogodku (Flis, 1995, str. 217).

Neproporcionalna zavarovanja se delijo na (Pavliha, 1995, str. 684):

- škodno-presežkovna pozavarovanja in
- pozavarovanja letnega presežka škod.

Vsem oblikam neproporcionalnih pozavarovanj je to, da cedent določi znesek (pri škodno-presežkovnem) oziroma odstotek (pri pozavarovanju letnega presežka škod) sam. V primerjavi s proporcionalnimi pozavarovanji se ta znesek oziroma odstotek imenuje prioriteta.

6.4.2.1. Škodno – presežkovno pozavarovanje

S škodno-presežkovnim pozavarovanjem se cedent obvaruje pred velikimi škodami. Pozavarovatelj pokriva vsak presežek, ki je lahko omejen z zgornjo mejo ali pa tudi neomejen, prek vnaprej določene vsote škode ne glede na police. To pozavarovanje je primerno predvsem tam, kjer je ocenjevanje največje verjetne škode zelo oteženo, nastajajo pa veliki kumulativni škodi, ki jih ni mogoče vnaprej predvideti (Flis, 1995b, str. 401).

Ta zavarovanja lahko pokrivajo posamezni riziko oziroma kumulacijo rizikov v enem dogodku ali katastrofi. Mejni znesek oziroma prioriteta je pri tem pozavarovanju opredeljen nominalno (Pavliha, 1995, str. 684).

Nad prioriteto prevzame pozavarovatelj nato svoj delež v enem, po potrebi pa tudi v več slojih (layerjih). Kritje se pri tem pozavarovanju nanaša vedno na en škodni primer, ne glede na to, s kolikšnim številom polic je bilo ob škodi uničeno ali poškodovano premoženje ali premoženjski interes zavarovan. Ta tip zavarovanja se zlasti uporablja pri transportnem zavarovanju in pri odgovornostnem zavarovanju (Flis, 1995, str. 217).

6.4.2.2. Pozavarovanje letnega presežka škod

Pri pozavarovanju letnega presežka škod je mejni znesek oziroma prioriteta opredeljen procentualno (Pavliha, 1995, str. 684). Pozavarovatelj na primer krije cedentu 75 % od 100 % presežka škod nad 105 do 160 % škod ob primerni premiji. Ta tip pozavarovanja se zlasti uporablja pri zavarovanju posevkov.

Na splošno so neproporcionalna pozavarovanja po svoji zasnovi in prevzetih obveznostih zahtevnejša od proporcionalnih. Ta pozavarovanja dejansko zahtevajo posebno specializacijo

kadrov ter primerno masovnost takšnih pozavarovalnih pogodb, saj z njimi prevzema pozavarovatelj ob sorazmerno nizki premiji zelo visoke obveznosti (Flis, 1995, str. 217).

6.5. POZAVAROVANJE V SLOVENIJI

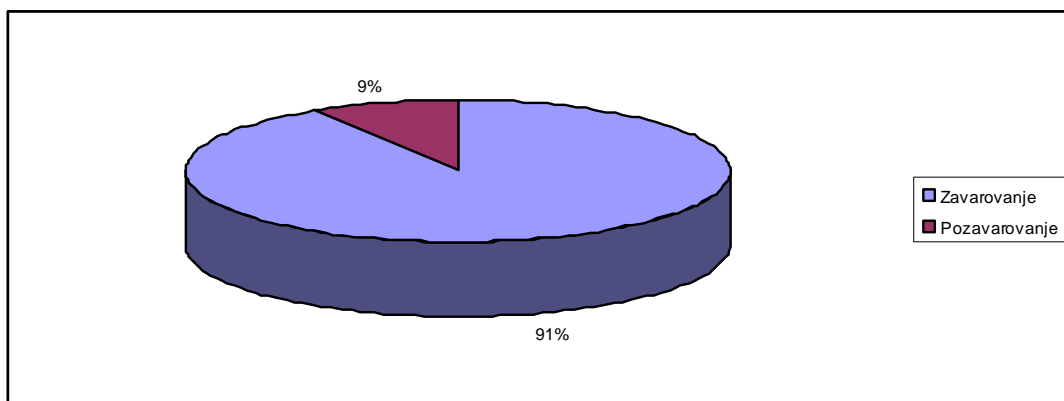
Leta 2000 so zavarovalnice in pozavarovalnice v Sloveniji skupaj zbrale za 211,7 milijard tolarjev premij, kar pomeni 5,23 % celotnega BDP-ja. Od tega so pozavarovalnice zbrale 18,8 milijard tolarjev, kar predstavlja 8,8 % skupne zavarovalne dejavnosti in malo manj kot 0,5 % celotnega BDP-ja. Skupni znesek obračunanih kosmatih odškodnin je znašal 142,4 milijarde tolarjev, pozavarovalnice pa so k temu znesku prispevale 16,1 milijarde tolarjev, torej 11,3 % vseh odškodnin.

Tabela 10: Bruto obračunana premija pozavarovanja in zavarovanja ter obračunane kosmate odškodnine v tisoč SIT, delež v BDP in delež zavarovanja ter pozavarovanja v skupni dejavnosti za leto 2000 v odstotkih

Dejavnost	Premije	Odškodnine	Delež premij v BDP	Delež v skupni dejavnosti
Skupaj	211.673.000	142.376.188	5,23	100,0
Zavarovanje	192.865.500	126.320.712	4,77	91,2
Pozavarovanje	18.807.500	16.055.476	0,46	8,8

Vir: Statistični zavarovalniški bilten 2001, str. 39 – 40.

Slika 1: Delež zavarovanja in pozavarovanja v skupni dejavnosti v letu 2001.

Vir: Statistični zavarovalniški bilten 2001, str. 39 – 40.

Vseh obračunanih premij v pozavarovanju v letu 2000 je bilo torej za 18,8 milijard tolarjev. Kot je moč prebrati iz priloge št. 6, je bilo največ premij zbranih na področju požarnega (4,8 milijard tolarjev), drugega premoženjskega (4,1 milijard tolarjev) ter pozavarovanja avtomobilske odgovornosti (3,1 milijard tolarjev). Pomemben delež z zbrano premijo nad 2 milijardama tolarjev imata tudi nezgodno pozavarovanje in kasko pozavarovanje cestnih vozil. Podobno sliko kažejo tudi obračunane kosmate odškodnine, ki pa so se v lanskem letu povečale kar za 57,4 %. Tu velja omeniti tudi pozavarovanje raznih finančnih izgub, katerih

obračunane kosmate odškodnine krepko presegajo bruto obračunano premijo. Tak primer je tudi požarno pozavarovanje. Poudariti je tudi treba, da so bile praktično vse premije zbrane na račun neživiljenjskih pozavarovanj, na račun življenjskih pozavarovanj je bilo zbrano le okoli 1 % vseh pozavarovanj. To je zaradi večje predvidljivosti škodnih dogodkov te skupine zavarovanj.

Glede na prejšnja leta lahko rečem, da je bilo leto 2000 za slovenske pozavarovalnice dokaj neugodno. Pozavarovalne premije so se povečale le za 5,6 %, odškodnine pa kar za 57,4 %. Zaradi tega je zelo visok tudi škodni rezultat celotnega pozavarovalnega portfelja, ki znaša kar 85 % in je najvišji v zgodovini slovenske samostojnosti. Enako velja tudi za letno stopnjo rasti odškodnin, če odmislimo leto 1992. Tudi letna stopnja rasti zbranih pozavarovalnih premij je bila v letu 2000 med najnižjimi na slovenskem prostoru v zadnjih desetih letih.

Tabela 11: Bruto obračunana pozavarovalna premija, obračunane kosmate odškodnine, letna stopnja rasti ter škodni rezultat v letih 1991 – 2000 v tisoč SIT

Leto	Premije v 1000 SIT	Letna stopnja rasti	Odškodnine v 1000 SIT	Letna stopnja rasti	Škodni rezultat
1991	2.345.310	-	1.945.392	-	0,83
1992	6.026.127	256,9	5.013.412	256,5	0,83
1993	5.722.221	95,0	4.611.429	92,0	0,81
1994	7.356.185	128,6	4.728.615	102,5	0,64
1995	8.718.400	118,5	5.106.406	108,0	0,59
1996	9.830.423	112,8	6.034.822	118,8	0,61
1997	11.529.139	117,3	7.216.343	119,6	0,63
1998	13.313.317	115,5	8.876.265	123,0	0,67
1999	17.803.855	133,7	10.131.462	114,1	0,57
2000	18.807.535	105,6	16.055.476	157,4	0,85

- Vir:
- Statistični zavarovalniški bilten 1996, str. 47.
 - Statistični zavarovalniški bilten 1997, str. 4 in 44.
 - Statistični zavarovalniški bilten 1998, str. 47.
 - Statistični zavarovalniški bilten 1999, str. 45.
 - Statistični zavarovalniški bilten 2000, str. 47.
 - Statistični zavarovalniški bilten 2001, str. 47.

Kot je razvidno iz tabele št. 12 na strani 34, sta bili do leta 1999 na slovenskem pozavarovalnem trgu prisotni le dve pozavarovalnici, in sicer Pozavarovalnica Sava ter Inter, pozavarovalna družba. Prva je krepko prevladovala na trgu, saj je imela vseskozi okoli 95 % tržni delež, ki se je vsako leto malenkostno manjšal. Konec leta 1998 pa je naša največja zavarovalnica, Zavarovalnica Triglav, v sodelovanju z nekaterimi družbami ustanovila pozavarovalnico Triglav Re in položaj na trgu se je v letu 1999 močno spremenil, saj si je nova pozavarovalnica prilastila tretjino celotnega trga. Zavarovalnica Triglav je veliko večino presežkov nevarnosti cedirala na novo pozavarovalnico in Pozavarovalnica Sava je obvladovala le še slabih 62 % trga, za dobri 2 odstotni točki pa se je tržni delež zmanjšal tudi

Inter, pozavarovalni družbi. V zadnjem letu se je na račun manjših dveh pozavarovalnic tržni delež Pozavarovalnice Sava še malo zmanjšal.

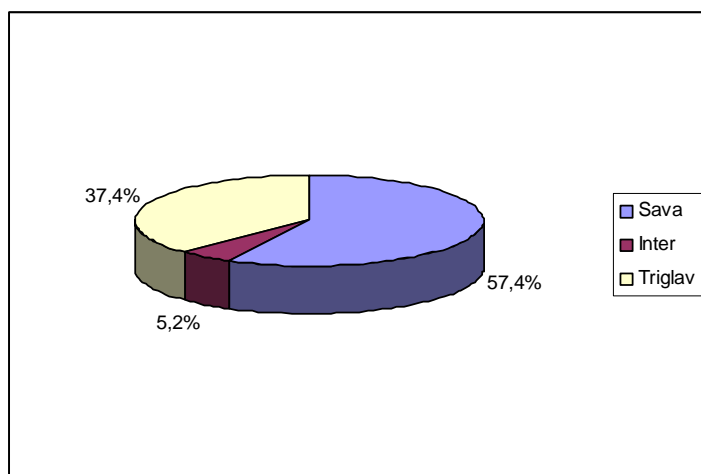
Tabela 12: Obseg in struktura obračunanih kosmatih pozavarovalnih premij
v letih 1997 – 2000 v milijonih SIT in v %

Pozavarovalnica	Leto 1997		Leto 1998		Leto 1999		Leto 2000	
		%		%		%		%
Sava	10.794	93,6	12.421	93,3	11.021	61,9	10.796	57,4
Inter	736	6,4	892	6,7	801	4,5	978	5,2
Triglav Re	-	-	-	-	5.982	33,6	7.034	37,4
Skupaj	11.530	100,0	13.313	100,0	17.804	100,0	18.808	100,0

- Vir:
- Statistični zavarovalniški bilten 1998, str. 20.
 - Statistični zavarovalniški bilten 1999, str. 19.
 - Statistični zavarovalniški bilten 2000, str. 21.
 - Statistični zavarovalniški bilten 2001, str. 22.
 - Statistični zavarovalniški bilten 2001, str. 22.

V prihodnosti lahko pričakujemo še nižanje tržnega deleža Pozavarovalnice Sava. ZZav je namreč določal, da mora zavarovalnica tisti del v zavarovanje prevzetih nevarnosti, ki po tabelah maksimalnega kritja presega lastne deleže v izravnavanju nevarnosti, pozavarovati pri slovenski pozavarovalnici. Ponujene preseške, ki jih pozavarovalnica ni mogla sama v celoti izravnati, je ponudila ostalim slovenskim pozavarovalnicam, šele nato pa jih je lahko ponudila tujini. ZZavar pa je to obveznost odpravil in sedaj grede lahko zavarovalnice v pozavarovalne posle neposredno k tujim pozavarovalnicam. Zaradi tega lahko predvidevam še nadaljne zmanjšanje tržnega deleža Pozavarovalnice Sava. Poleg tega pa lahko z veliko gotovostjo trdim, da bo največja slovenska zavarovalnica, Zavarovalnica Triglav, svoje preseške nevarnosti še naprej pozavarovala preko Pozavarovalnice Triglav Re.

Slika 2: Tržni delež slovenskih pozavarovalnic v letu 2000

- Vir: - Statistični zavarovalniški bilten 2001, str. 22.

Obseg posla posamezne pozavarovalnice odraža tudi število zaposlenih v pozavarovalnicah, kar je moč videti v naslednji tabeli.

Tabela 13: Število zaposlenih in kosmata pozavarovalna premija na zaposlenega na dan 31. 12. 2000, 31. 12. 1999 in 31.12. 1998 v tisoč SIT

Pozavarovalnica	Leto 1998		Leto 1999		Leto 2000	
	Št. zap.	Prem./zap.	Št. zap.	Prem./zap.	Št. zap.	Prem./zap.
Sava	36	345.056	36	306.111	40	270.025
Inter	2	445.500	2	400.000	2	488.000
Triglav Re	-	-	11	544.000	12	585.917
Skupaj	38	350.342	49	363.347	54	348.296

Vir: - Statistični zavarovalniški bilten 1999, str. 20.
 - Statistični zavarovalniški bilten 2000, str. 22.
 - Statistični zavarovalniški bilten 2001, str. 23.

7. SOZAVAROVANJE

Po besedah Bonclja je sozavarovanje hkratni in vzporedni prevzem konkretne gospodarske nevarnosti pri več zavarovalnicah, pri čemer vsaka prevzame samo en del in ga zavaruje s posebnim zavarovalnim pravnim razmerjem. Gre za vodoravno delitev nevarnosti, kjer je toliko zavarovalnih razmerij z istim zavarovalcem, kolikor je zavarovalnic. Za vse zavarovalnice veljajo isti zavarovalni pogoji in ista premija, ki se deli mednje po sorazmerju njihovih deležev (Pavliha, 2000, str. 185).

Sozavarovanje se v praksi izvaja na dva osnovna načina (Bijelić, 1998, str. 232):

- preko vodilnega zavarovatelja (leader);
- preko vseh zavarovateljev.

Sozavarovanje preko vodilnega zavarovatelja na osnovi pooblastila vseh ostalih zavarovateljev se izvaja na dva načina (Bijelić, 1998, str. 232):

- preko vodilnega zavarovatelja po pooblastilu;
- preko vodilnega zavarovatelja samostojno.

Pri sozavarovanju preko vodilnega zavarovatelja na osnovi pooblastila vseh ostalih zavarovateljev, vodilni opravlja vse posle zavarovanja, povezane s prevzemom tveganja zavarovanja. Ti posli so: dogovarjanja o zavarovanju, priprava in pošiljanje ponudbe za zavarovanje, sklenitev zavarovalne pogodbe, na kateri so navedeni posamezni deleži vsakega zavarovatelja, sprejem prijave škod, ugotavljanje škode, cenitev, likvidacija in izplačilo zavarovalnine, obračun premije in zavarovalnin po sozavarovateljih in vsi ostali posli, povezani s sozavarovanjem. V tem primeru se sozavarovatelji strinjajo, da bodo sodelovali v tveganju z določenim odstotkom in da vodilni zavarovatelj opravlja za vse sozavarovatelje vse potrebne posle.

Pri drugem načinu sozavarovanja preko vodilnega zavarovalca le-ta opravlja vse posle zavarovanja, povezane s prevzemom tveganja v zavarovanje, brez kakršnih koli dogovorov z drugimi zavarovalci. Po prevzetju dela tveganja v zavarovanje ponudi ostalim zavarovalcem udeležbo v kritju ostalega dela s pisno ponudbo, v kateri poda vse bistvene informacije o tveganju. Vsak zavarovalec nato izjavi, če bo sprejel sodelovanje v kritju ponujenega tveganja ali ne, in če ga bo, s kakšnim deležem bo udeležen.

Pri sozavarovanju preko vseh zavarovalcev v poslih od začetka do konca sodelujejo vsi zavarovalci, ki bodo sodelovali tudi pri kritju tveganj. Tak način sozavarovanja se v praksi uporablja le, ko v poslu sodeluje majhno število zavarovalcev, ali ko se prevzemajo izredno velika tveganja, za kritje katerih zmogljivosti sozavarovalcev niso dovolj velike in se zato v njihovo kritje vključijo tudi pozavarovalci.

V praksi je možna tudi kombinirana rešitev, kjer se za opravljanje nekaterih poslov sporazumno določi enega zavarovalca, vse ostale posle pa rešujejo skupno (Bijelić, 1998, str. 233).

Do sozavarovanja pa lahko pride tudi s strani zavarovalca. Le-ta se lahko iz lastnih nagibov celo sam odloči, da svoje premoženje ponudi v zavarovalno kritje dvema ali več zavarovalnicam. To so bolj redki primeri, motivi za takšno odločitev so lahko pri zavarovalcu povsem osebne narave (Flis, 1995c, str. 516).

Sozavarovanje je izjemno ugodno za zavarovalce, saj lahko v primeru, da ne zaupajo le eni zavarovalnici, nevarnost porazdelijo med več zavarovalcev. Če eden od njih propade, lahko zavarovalec še vedno dobi celotno zavarovalnino od preostalih zavarovalnic (Pavliha, 2000, str. 185). Pri večjem obsegu kritja obveznosti s sozavarovanjem bi ostalo manjše število tveganj oziroma njihovih delov, ki bi se plasirali v pozavarovanje (ob predpostavki istega obsega tveganj, ki se plasira v državi); zmanjšal pa bi se tudi del tveganj za plasiranje v pozavarovanje na mednarodno pozavarovalno tržišče (Bijelić, 1998, str. 234).

Tako kot pri pozavarovanju je tudi pri sozavarovanju zelo pomembno, da medsebojno pogodbeno razmerje med partnerji temelji na medsebojnem zaupanju, na strokovnem obvladovanju sklenjenega posla, na urejeni organizacijski, manipulativni in finančni disciplini. Brez tega kakršno koli pogodbeno razmerje kmalu razpade, saj pride do zmede, preprirov in do logičnega konca. Zaupanje med pogodbenimi partnerji lahko nastane le na solidnem strokovnem delu in disciplini (Flis, 1995c, str. 518).

7.1. SOZAVAROVANJE V SLOVENIJI

7.1.1. Zakonska določila

Neprisotnost, oziroma zelo majhna prisotnost sozavarovanja na slovenskem trgu je v veliki meri razlog, da ZZavar tej obliki izravnavanja nevarnosti ne posveča dosti pozornosti. Enako

je veljalo že pri ZZav. Zakon v 136. členu določa, da zavarovalnica v sozavarovanje ne sme prevzeti nevarnosti, ki presegajo njene lastne deleže po posameznih zavarovalnih vrstah po tabelah maksimalnega kritja. Glede na uredbe se sozavarovanje lahko sklene za zavarovanje nevarnosti iz zavarovalnih vrst od točke 3 do točke 16 iz drugega odstavka 2. člena ZZavar, pri čemer je nujno, da je nevarnost zavarovana z eno samo pogodbo za določeno premijo in za določen čas s strani dveh ali več zavarovalnic (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

O sozavarovanju, točneje o določanju višine škodnih rezervacij za sozavarovanje, je nekaj govora tudi v podzakonskih aktih. Ti predpisujejo, da mora biti višina rezervacij sozavarovalnice najmanj tolikšna, kolikor znaša rezervacija vodilne zavarovalnice za to pogodbo, pri čemer je treba upoštevati sorazmerni del, ki jo krije sozavarovatelj glede na vodilno zavarovalnico (Sklep o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij, Uradni list RS, št. 3/01).

7.1.2. Prisotnost sozavarovanja na slovenskem trgu

Kot sem že omenil, sozavarovanje pri zavarovanju največjih in najtežjih rizikov dandanes v Sloveniji nima pomembne vloge, kar je razvidno tudi iz tabele št. 14. Sozavarovalna premija je v letu 2000 v Sloveniji predstavljala komaj 0,07 % čiste zavarovalne premije. Le pri zavarovanju pomorskega in rečno-jezerskega kaska ter odgovornosti v zračnem prometu je bil delež sozavarovalne premije večji od 1%. Pri nekaterih zavarovalnih skupinah se zavarovalnice niso odločile za sozavarovanje.

Tabela 14: Čista zavarovalna premija in sozavarovalna premija po zavarovalnih skupinah v Sloveniji za leto 2000 v tisoč SIT ter delež sozavarovalne premije v čisti zavarovalni premiji v %

Zavarovalna skupina	Čista zavarovalna premija	Sozavarovalna premija	Delež v %
Skupaj	176.063.122	120.167	0,07
Nezgodna zavarovanja	12.999.025	1.560	0,01
Kasko zavarovanja cestnih vozil	17.643.621	422	0,00
Zav. pomorskega in rečnojezerskega kaska	100.041	2.018	2,02
Transportna kargo zavarovanja	1.028.842	172	0,02
Požarna zavarovanja	7.636.404	20.499	0,27
Druga premoženjska zavarovanja	10.064.364	91.149	0,91
Zav. odgovornosti lastnikov cestnih vozil	30.879.943	221	0,00
Zav. odgovornosti v zračnem prometu	24.484	824	3,37
Zav. odgovornosti ladjarjev	26.336	128	0,49
Druga zavarovanja odgovornosti	3.836.086	2.932	0,08
Kavcijsko zavarovanje	58.239	242	0,42

Vir: - Statistični zavarovalniški bilten 2001, str. 43.

- Interna gradiva Slovenskega zavarovalnega združenja, leto 2001.

8. ZAVAROVALNI NADZOR

Za poslovanje zavarovalnic je značilna stroga državna kontrola, ki je predpisana z zakonom in se nanaša na pogoje ustanavljanja, poslovanja, upravljanja in njihovega prenehanja. Posebnost zavarovalne dejavnosti je nujnost organiziranja posebnega nadzora delovanja nosilcev te dejavnosti. V razvitih državah nadzor opravlja državni organ (Ivanjko, 1999, str. 20).

Zaščita interesov zavarovalcev je pglavitni cilj urejanja s strani države, zato je razumljivo, da je državni zavarovalni nadzor usmerjen v zaščito koristi zavarovalcev in da je zakon, ki ureja področje zavarovalne dejavnosti, v veliki meri posvečen ustrezni podlagi za učinkovit zavarovalni nadzor in s tem zaščito zavarovalcev (Zupančič, 2000, str. 28).

Najvažnejši cilj zavarovalnega nadzora je, da zavarovalnica v razmerju do zavarovalcev vedno uresničuje zavarovalne obljube iz pogodb (Gorišek, 1996, str. 7).

8.1. VRSTE ZAVAROVALNEGA NADZORA

Zavarovalni nadzor se deli na notranjega in zunanjega. Notranji nadzor oziroma notranja revizija je organizirana znotraj zavarovalnic in pozavarovalnic samih. Zunanji nadzor se prav tako deli na dva dela, in sicer na državni zavarovalni nadzor in na zunanjo revizijo letnih računovodskih izkazov in letnih poročil.

8.1.1. Notranji nadzor

Notranji zavarovalni nadzor se posveča predvsem pregledovanju (Korošec, 1995, str. 134 – 135):

- izvajanja predpisov in notranjih aktov zavarovalnice;
- notranjih kontrol zavarovalnice;
- pridobivanja zavarovalnih poslov;
- pozavarovanja;
- sodnih sporov zavarovalnice;
- deviznega poslovanja zavarovalnice;
- naložbene politike;
- informacijskega sistema zavarovalnice.

ZZav je v okviru notranjega nadzora v 8. členu določal, da mora zavarovalnica organizirati notranji nadzor za tekoče preverjanje zakonitosti, pravilnosti in smotrnosti poslovanja in delovanja zavarovalnice ter notranjega revidiranja. Na osnovi zakona bi lahko tudi notranji nadzor razdelili na dva dela. Drugega bi predstavljalo delo aktuarja, ki je vodil in nadziral izvajanje nalog v zvezi s sestavljanjem zavarovalniških podlag za izračun zavarovalnih premij ter zavarovalno-tehničnih rezervacij (Zakon o zavarovalnicah, 1994). Glede aktuarja ima podobna določila tudi ZZavar, ki pravi, da pooblaščen aktuar preverja izračunavanje premij

in zavarovalno-tehničnih rezervacij v skladu s predpisi in z vidika trajnega uresničevanja obveznosti iz zavarovalnih pogodb (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Pri notranjem nadzoru pa je ZZavar (161. do 166. člen) veliko podrobnejši glede nalog in ureditve, kot je bil prejšnji zakon. Zakon določa, da mora biti notranja revizija samostojno organizirana in neposredno podrejena upravi, da izvaja stalen in celovit nadzor nad poslovanjem zavarovalnice, da mora imeti usklajene metode z zunanjimi revizorji ter da obvešča upravo in nadzorni svet v primeru kršenja pravil o obvladovanju tveganj ter s tem povezani možnosti obstoja nelikvidnosti in nesolventnosti (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

8.1.2. Zunanji nadzor

Kot sem že omenil, je zunanji nadzor zavarovalnic sestavljen iz zunanje revizije ter državnega zavarovalnega nadzora. Medtem ko se ZZav ni posebej posvečal zunanji reviziji, sedaj ZZavar (167. do 171. člen) natančno določa postopek zunanje revizije.

A pomembnejši od zunanje revizije je državni zavarovalni nadzor. Pri izvajanju nadzora nad zavarovalnicami in pozavarovalnicami se državni nadzorni organ na podlagi predpisov posveča predvsem naslednjim področjem (Korošec, 1995a, str. 71):

- normativni ureditvi delovanja zavarovalnic in pozavarovalnic (ustanovitev, statut, poslovni načrt, kapital, računovodstvo);
- kontroli poslovnih poročil in statističnih podatkov (poudarek je na ustreznem nalaganju sredstev);
- posegom v poslovanju z različnimi obveznostmi in prepovedmi;
- dovoljenjem za poslovanje in vpis v sodni register.

Zametke državnega zavarovalnega nadzora v zavarovalništvu na območju sedanje Republike Slovenije najdemo v uredbi o nadzorstvu nad zavarovalnimi podjetji iz leta 1937, ki jo je sprejela Kraljevina Jugoslavija, ki se je s tem odzvala na bankrot znane avstrijske zavarovalnice Feniks leta 1936 (Flis, 1994, str. 53). Kasneje je bivša država s predpisi urejala državni nadzor, sodobnejšo ureditev zavarovalnega nadzora pa je leta 1994 prinesel ZZav (91. do 96. člen). Na osnovi zakona je bil ustanovljen Urad za zavarovalni nadzor, ki je deloval kot organ v sestavi ministrstva za finance (Pavliha, 2000, str. 131).

Vendar je bil ZZav v nekaterih področjih premalo natančen in zaradi približevanja zavarovalništva Evropski uniji je državni zbor januarja leta 2000 sprejel ZZavar. S tem je državni nadzorni organ postala samostojna in neodvisna Agencija za zavarovalni nadzor.

8.2. AGENCIJA ZA ZAVAROVALNI NADZOR

Agencija za zavarovalni nadzor je pravna oseba s sedežem v Ljubljani, ki je bila ustanovljena na osnovi ZZavar (246. do 265. člena). Pri izvrševanju svojih nalog je samostojna in neodvisna, čeprav je posredno vezana na vlado in državni zbor. Nadzor nad zakonitostjo,

namembnostjo ter gospodarno in učinkovito rabo sredstev agencije opravlja računsko sodišče (Pavliha, 2000, str. 131).

ZZavar uvaja direktorja agencije in organ strokovnega sveta, ki ga sestavljajo predsednik in šest članov. Za člana oziroma predsednika strokovnega sveta je lahko imenovana oseba, ki ima državljanstvo Republike Slovenije, ima univerzitetno izobrazbo, je priznan strokovnjak s področja zavarovalništva, financ ali gospodarskega prava in ni bila pravnomočno nepogojno obsojena na kazen zapora več kot treh mesecev, ki še ni izbrisana. Za njih velja tudi, da ne smejo biti pogodbeno vezani, zaposleni ali imeti lastniških deležev pravnih oseb, ki jim Agencija za zavarovalni nadzor izdaja dovoljenja oziroma soglasje za poslovanje. Prav tako pa ne smejo opravljati nalog v organih političnih strank (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Direktor se, prav tako kot strokovni svet, imenuje za dobo petih let, njegova naloga pa je vodenje poslovanja agencije in organiziranje njegovega dela, medtem ko strokovni svet odloča o dovoljenjih in soglasjih, sprejema podzakonske predpise, poslovnik agencije, poročilo o stanju na področju zavarovalništva, letno poročilo o delu agencije, letni načrt dela strokovnih služb in poročilo o delu agencije (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

8.2.1. Nadzor nad zavarovalnicami

Glavna naloga Agencije za zavarovalni nadzor je nadzor nad zavarovalnicami in pozavarovalnicami. Agencija to nalogo opravlja z namenom, da preverja, če spoštujejo predpisana pravila o obvladovanju tveganj in druga pravila, ki se nanašajo na poslovanje zavarovalnic (172. do 198. člen). Nadzor izvaja tudi nad pravnimi osebami, povezanimi z zavarovalnico, če je to potrebno zaradi nadzora nad poslovanjem zavarovalnice (Pavliha, 2000, str. 133).

Državni zavarovalni nadzor nad zavarovalnicami se izvaja (Zakon o zavarovalništvu, 2000):

- s spremljanjem, zbiranjem in preverjanjem poročil in obvestil zavarovalnic in drugih oseb, ki so dolžne poročati Agenciji za zavarovalni nadzor oziroma jo obveščati o posameznih dejstvih in okoliščinah;
- z opravljanjem pregledov poslovanja zavarovalnic;
- z izrekanjem ukrepov nadzora.

V okvir zavarovalnega nadzora sodi tudi izdajanje raznovrstnih dovoljenj (opravljanje zavarovalnih poslov, združitve zavarovalnic), saj država tako nadzira vstopanje subjektov na zavarovalni trg (Pavliha, 2000, str. 133).

Redno poročanje in poročanje na zahtevo Agencije za zavarovalni nadzor je pomembni sestavni del nadzora. Zavarovalnica mora poročati o naslednjih dejstvih in okoliščinah (Zakon o zavarovalništvu, 2000):

- spremembah podatkov, ki se vpisujejo v sodni register;
- sklicu skupščine in vseh sklepov, sprejetih na skupščini;

- imetnikih delnic zavarovalnice ter o pridobitvi oziroma spremembi kvalificiranih deležev;
- razrešitvi in imenovanju članov uprave;
- nameravanem odprtju, preselitvi, zaprtju ali začasnem prenehanju podružnice ali predstavništva, oziroma spremembah vrst poslov, ki jih opravlja podružnica;
- naložbah, s katerimi je zavarovalnica posredno ali neposredno pridobila kvalificirani delež v drugi pravni osebi, in o vsaki nadaljnji naložbi v to pravno osebo;
- pomembnejših spremembah v strukturi kapitala;
- prenehanju opravljanja posameznih zavarovalnih poslov.

Zavarovalnica mora agencijo prav tako obveščati o splošnih in posebnih zavarovalnih pogojih, premijskih cenikih in obrazcih oziroma drugih tiskovinah, ki jih uporablja pri poslovanju z zavarovalci, zavarovanci oziroma drugimi upravičenci iz zavarovanj.

Uprava zavarovalnice mora Agencijo za zavarovalni nadzor nemudoma obvestiti v naslednjih nujnih primerih (Zakon o zavarovalništvu, 2000):

- če je ogrožena likvidnost ali solventnost zavarovalnice;
- če nastopijo razlogi za prenehanje ali odvzem dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov;
- če se finančni položaj zavarovalnice spremeni tako, da ne dosega predpisanega minimalnega kapitala.

8.2.1.1. Ukrepi nadzora

Pri izvajanju nadzora ima agencija na voljo naslednje ukrepe nadzora (Zakon o zavarovalništvu, 2000):

- odreditev odprave kršitev (179. do 180. člen);
- odreditev dodatnih ukrepov (181. člen);
- odvzem dovoljenja (182. do 184. člen);
- izredna uprava (185. do 192. člen);
- prisilna likvidacija zavarovalnice (193. do 198. člen);
- odločanje o razlogih za stečaj zavarovalnice (199. do 214. člen).

8.2.2. Izdajanje dovoljenj

Ena od nadzornih funkcij Agencije za zavarovalni nadzor je izdajanje dovoljenj, kot na primer dovoljenje zavarovalnici za pridobitev kvalificiranega deleža, za upravljanje funkcije člana uprave, za opravljanje zavarovalnih poslov v dodatnih zavarovalnih vrstah, za preoblikovanje vzajemne zavarovalnice v delniško družbo, za opravljanje nalog pooblaščenega aktuarja, za prenos zavarovalnih pogodb, za ustanovitev podružnice tuje zavarovalnice v Sloveniji, za prekoračitev omejitev pri posameznih vrstah naložb ter za opravljanje poslov in dejavnosti zavarovalnega zastopanja oziroma poslovanja (Zakon o zavarovalništvu, 2000).

Posebna skupina dovoljenj so dovoljenja v zvezi z opravljanjem zavarovalnih poslov, med katera spadajo (Pavliha, 2000, str. 137):

- dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov, ki ga je potrebno dobiti pred vpisom v sodni register;
- dovoljenje za združitev, ki ga mora prevzemna zavarovalnica dobiti pred vpisom sklepa o pripojitvi oziroma spojitvi v sodni register;
- dovoljenje za ustanovitev podružnice v tujini;
- dovoljenje za prenos zavarovalnih pogodb na drugo zavarovalnico;
- dovoljenje za prenos izločenih poslov.

8.2.3. Nadzor nad opravljanjem zavarovalnih poslov zunaj območja Slovenije

Slovenska zavarovalnica lahko sedaj opravlja posle v tujini, najsi gre za državo Evropske unije ali kakšno drugo državo, le preko svoje podružnice. Zakon v 82. in 88. členu določa, da mora zavarovalnica za ustanovitev podružnice dobiti dovoljenje agencije. Po polnopravnem članstvu v Evropski uniji bo lahko slovenska zavarovalnica opravljala zavarovalne posle tudi neposredno, a le, če bo izpolnjevala pogoje, določene s predpisi te države članice.

8.2.4. Nadzor nad opravljanjem zavarovalnih poslov zavarovalnic iz držav članic Evropske unije na območju Slovenije

Določbe o opravljanju zavarovalnih poslov iz držav članic Evropske unije na območju Slovenije bodo začele veljati z dnem polnopravnega članstva Slovenije v Evropski uniji (93. do 96. člen). Do tedaj lahko te zavarovalnice opravljajo posle prek podružnice ali pa ustanovijo hčerinsko podjetje, a pod pogoji, ki veljajo za tuje zavarovalnice. Ob naši včlanitvi v Evropsko unijo bo zavarovalnica države članice pri nas lahko opravljala zavarovalne posle prek podružnice ali neposredno. Zakon določa (95. člen), da bo nadzor nad njo izvajal pristojni organ države članice, ki bo lahko za sodelovanje zaprosil Agencijo za zavarovalni nadzor. Predpisuje (96. člen) tudi ukrepe nadzora nad zavarovalnico iz države članice (Pavliha, 2000, str. 142).

8.2.5. Nadzor nad opravljanjem zavarovalnih poslov tujih zavarovalnic

ZZavar določa, da lahko pri nas tuja zavarovalnica, ki ni iz države Evropske unije, opravlja zavarovalne posle samo preko podružnice (97. do 98. člen). Posebne določbe veljajo za podružnice švicarskih zavarovalnic, ki bodo začele veljati z dnem polnopravnega članstva Slovenije v Evropski uniji (99. člen).

SKLEP

Ugotovitve, do katerih sem prišel v diplomskem delu, potrjujejo v uvodu postavljeno temeljno hipotezo, da na področju slovenske zavarovalne in pozavarovalne dejavnosti res obstajajo vse glavne oblike obvladovanja tveganj, kot so pozavarovanje, zavarovalno-tehnične rezervacije, naložbena dejavnost in v manjši obliki tudi sozavarovanje.

Leta 2000 sprejeti ZZavar pomeni do sedaj najpomembnejši korak pri približevanju slovenskega zavarovalništva Evropski uniji. Uvedel je obilo pomembnih novosti in predstavlja zelo velik doprinos k varnosti zavarovalcev, ki je ena pglavitnih funkcij zavarovanja. Čeprav bo zakon v celoti začel veljati s polnopravnim članstvom Slovenije v Evropski uniji, so se slovenske zavarovalnice in pozavarovalnice že vneto začele prilagajati uredbam novega zakona.

Zakon je zaradi predpisov trenutno največ sprememb povzročil na področju kapitala zavarovalnic. Večina slovenskih zavarovalnic namreč ne dosega z zakonom predpisane kapitalske ustreznosti, zato se je velika večina zavarovalnic že odločila za proces dokapitalizacije. Kapitalska neustreznost gre predvsem na račun zelo strogih predpisov, saj so morale zavarovalnice oblikovati izravnalne rezervacije tudi pri tistih zavarovalnih vrstah, kjer ni možnosti katastrofalnih škod. Na tem področju je bila pred kratkim sprejeta sprememba zakona, po kateri se bo sprostila večina izravnalnih rezervacij in presežek, ki bo nastal, bo mogoče uporabljati za pokrivanje kapitalske neustreznosti.

Na področju pozavarovanja je zakon odpravil obveznost pozavarovanja pri domačih pozavarovalnicah, zaradi česar je moč pričakovati, da se bodo zavarovalnice začele ozirati proti tujini. Odprava obveznosti pozavarovanja bo povzročila dodatno spremembo strukture tržnih deležev pozavarovalnic. Prva taka večja sprememba je nastala zaradi ustanovitve Pozavarovalnice Triglav Re, ki obvladuje velik del trga (37,4 %) in se vsako leto bolj približuje še vedno vodilni Pozavarovalnici Sava (57,4 %). Za slovenske pozavarovalnice je bilo leto 2000 dokaj neugodno in zaradi tega so že začele z zaostrovanjem poslovanja.

Z uvedbo kritnega premoženja in kritnega sklada je zakon uvedel pomembno novost na področju naložb zavarovalno-tehničnih rezervacij. Sedaj se dosledno upošteva, da so zavarovalno-tehnične rezervacije na pasivni strani bilance stanja in da se nalaga premoženje. Pri naložbah drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij sem opazil zelo velik primanjkljaj naložb (30 milijard SIT), zaradi česar je lahko ogrožena sposobnost poravnavanja obveznosti iz zavarovalnih pogodb in s tem seveda varnost zavarovancev. Poleg sprostitev naložb v tujino je zakon spremenil dovoljene vrednosti posameznih naložb in poenotil vrednosti naložb iz naslova kritnega premoženja (druge zavarovalno-tehnične rezervacije) in kritnega sklada (matematične rezervacije). Pri naložbah drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij v banke sem ugotovil, da zavarovalnice presegajo zakonsko določeno mejo za 10 odstotnih točk. Vendar je to v veliki meri posledica znižanja zakonske omejitve za kar 20 odstotnih točk in ker je

opaziti padec naložb v banke, pričakujem, da v prihodnje zavarovalnice ne bodo več kršile te omejitve.

Vpliv globalizacije bo z vstopom v Evropsko unijo nedvomno močan tudi na področju zavarovalništva. Zaradi tega bo potrebno razvijati učinkovit trg, pri čemer bo moral veliko vlogo igrati državni nadzorni organ, novo ustanovljena Agencija za zavarovalni nadzor. Le z učinkovitim urejanjem s strani države in z neprestanim prilagajanjem si bodo slovenske zavarovalnice in pozavarovalnice ustvarile osnovne pogoje za mednarodno konkurenčnost. Med slovenskimi zavarovalnicami bo zaradi tega skoraj zagotovo prišlo do nekaterih združitvev.

LITERATURA

1. Aaronovitch Sam, Samson Peter: The Insurance Industry in the Countries of the EEC. Structure, Conduct and Performance. Luxemburg : Comission of the European Communities, 1985. 233 str.
2. Bijelić Mile: Zavarovanje in pozavarovanje. Ljubljana : Art Agencija, 1998. 343 str.
3. Bizjak-Mlakar Julijana et al.: Zavarovalnotehnične rezervacije v računovodskih izkazih s poudarkom na izravnalnih in matematičnih rezervacijah. Seminarska naloga. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1998. 50 str.
4. Bohar Petra: Zavarovalnotehnične rezervacije s poudarkom na izravnalnih rezervacijah. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta. 1999, 54 str.
5. Dorfman Mark S.: Introduction to Risk Management and Insurance. 5th ed. New Jersey : Prentice Hall, 1994. 496 str.
6. Dovgan Valerija: Pozavarovanje. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 26 str.
7. Ferlan Miha, Flis Slavko: Osnovni pojmi o vlogi in funkcioniranju pozavarovanja. Ljubljana : Pozavarovalna skupnost Sava, 1978. 101 str.
8. Flis Slavko: Zbrani spisi o zavarovanju. I. knjiga. Ljubljana : Pozavarovalnica Sava, Zavarovalnica Triglav, 1995. 311 str.
9. Flis Slavko: Zbrani spisi o zavarovanju. III. knjiga. Ljubljana : Pozavarovalnica Sava, Zavarovalnica Triglav, 1995a. 416 str.
10. Flis Slavko: Zbrani spisi o zavarovanju. IV. knjiga. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, 1999. 606 str.
11. Greene, Trieschmann, Gustavson: Risk & Insurance. Cincinnati : South-Western Publishing Co., 1992. 749 str.
12. Harrington Scott E., Niehaus Gregory R.: Risk Management And Insurance. Boston : McGraw-Hill Book Company, 1999. 674 str.
13. Ivanjko Šime et al.: ABC zavarovalništva s praktičnimi primeri. Maribor : Založba Kapital – Neto d.o.o., 1999. 103 str.
14. Ivanjko Šime et al.: Zakon o zavarovalnicah s komentarjem. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1996. 270 str.

15. Markovič Blanka: Usoda izravnalnih rezervacij zavarovalnic v rokah poslancev [URL: <http://www.finance-on.net/show.php?id=18578>], 19.02.2002.
16. Merkhofer Miley W.: Decision Science and Social Risk Management. Dordrecht : D. Reidel Publishing Company, 1987. 330 str.
17. Pavliha Marko: Nenavaden svet pozavarovalnih pogodb. V publikaciji: Podjetje in delo. Portorož : Gospodarski vestnik, 1995, str. 681-693.
18. Pavliha Marko: Zavarovalno pravo. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2000. 371 str.
19. Plavšak Nina: Kritni skladi in stečaj zavarovalnice. V publikaciji: Podjetje in delo. Ljubljana : Gospodarski vestnik založniška skupina d.d., 1999. XXV, str. 1330-1336.
20. Turk Ivan: Likvidnost in solventnost. Revija za računovodstvo in finance, Ljubljana, 1990, 8, str. 82-83.
21. Vaughan Emmett J.: Risk Management. New York : John Wiley & Sons, Inc., 1997. 812 str.
22. Williams C. Arthur JR, Heins Richard M.: Risk Management and Insurance. Fourth Edition. Boston : McGraw-Hill Book Company, 1981. 721 str.
23. Zupančič Andrej: Zavarovalna in pozavarovalna dejavnost: Splošne značilnosti in posebnosti v Sloveniji. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2000. 120 str.

VIRI

1. European Insurance in Figures: Basic Data 2000/Complete 1999 Data. Paris : Comite Europeen des Assurances, 2001. 164 str.
2. Interna gradiva Agencije za zavarovalni nadzor. Ljubljana, leto 2001.
3. Interna gradiva izbrane zavarovalnice. Ljubljana, leto 2001.
4. Interna gradiva Slovenskega zavarovalnega združenja. Ljubljana, leto 2001.
5. Sklep o podrobnejših pravilih in minimalnih standardih za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij (Uradni list RS, št. 3/01).
6. Sklep o podrobnejših pravilih za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic (Uradni list RS, št. 3/01).
7. Statistični zavarovalniški bilten 1997. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, 1997. 59 str.
8. Statistični zavarovalniški bilten 1998. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, 1998. 63 str.
9. Statistični zavarovalniški bilten 1999. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, 1999. 63 str.
10. Statistični zavarovalniški bilten 2000. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, 2000. 68 str.
11. Statistični zavarovalniški bilten 2001. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, 2001. 68 str.
12. Zakon o zavarovalnicah (Uradni list RS, št. 64/94).
13. Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/00, 91/00).

KAZALO PRILOG

PRILOGA 1	1
PRILOGA 2	2
PRILOGA 3	2
PRILOGA 4	4
PRILOGA 5	5
PRILOGA 6	6
PRILOGA 7	7

PRILOGA 1

Tabela: Izračun minimalnega kapitala izbrane zavarovalnice za zavarovalno skupino premoženjskih zavarovanj na dan 30.9.2001 po obrazcu MKP v tisoč SIT

		Skupina premoženjskih zavarovanj, razen zdrav. zav., za katero veljajo določila 6.ods. 110.člena ZZavar (v 1.000 SIT)	Zdrav. zav., za katero veljajo določila 6.ods. 110.člena ZZavar (v 1.000 SIT)
Obračunane kosmate zavarovalne premije	1	6.065.351	5.577.267
Znesek kosmate premije do 2 mrd SIT x 18/100	2	252.000	
Znesek kosmate premije nad 2 mrd SIT x 16/100	3	746.456	
Znesek kosmate premije do 2 mrd SIT x 18/300	4		84.000
Znesek kosmate premije nad 2 mrd SIT x 16/300	5		222.788
Skupaj [2]+[3] oziroma [4]+[5]	6	998.456	306.788
Obračunani kosmati zneski škod	7	3.678.189	3.288.688
Kosmate škodne rezervacije na koncu leta	8	3.656.829	250.356
Kosmate škodne rezervacije na začetku leta	9	3.511.339	185.659
Kosmati odhodki za škode [7]+[8]-[9]	10	3.823.678	3.353.386
Obračunani čisti znesek škod	11	3.218.753	3.288.688
Čiste škodne rezervacije na koncu leta	12	3.187.346	250.356
Čiste škodne rezervacije na začetku leta	13	3.012.545	185.659
Čisti odhodki za škode [11]+[12]-[13]	14	3.393.556	3.353.386
Lastni delež; večji izmed [14]/[10] in 0,50	15	0,888	1,000
Rezultati na osnovi premijskega količnika [6]*[15]	16	886.141	306.788
Upoštevano obdobje: zadnja/ih_ poslovna/ih leta/-	17	3	3
Obračunani kosmati zneski škod v upoštevanem obdobju	18	10.869.538	8.408.161
Kosmate škodne rezerv. na koncu upoštevanega obdobja	19	3.656.829	250.356
Kosmate škodne rezerv. na začetku upoštevanega obdobja	20	3.291.009	130.899
Kosmati odhodki za škode ([18]+[19]-[20])/[število let]	21	3.745.120	2.842.540
Znesek kosmatih odhodkov za škode do 1,4 mrd SIT x 26/100	22	254.800	
Znesek kosmatih odhodkov za škode nad 1,4 mrd SIT x 23/100	23	635.977	
Znesek kosmatih odhodkov za škode do 1,4 mrd SIT x 26/300	24		84.933
Znesek kosmatih odhodkov za škode nad 1,4 mrd SIT x 23/300	25		142.794
Skupaj [22]+[23] oziroma [24]+[25]	26	890.777	227.728
Rezultat na osnovi škodnega količnika [26]*[15]	27	790.574	227.728

Vir: Prirejeni interni podatki izbrane zavarovalnice.

PRILOGA 2

Tabela: Izračun zahtevanega minimalnega kapitala izbrane zavarovalnice, ki opravlja zavarovalne posle v skupini premoženjskih zavarovanj na dan 30.09.2001 v tisoč SIT po obrazcu MK

		Skupina premoženjskih zavarovanj
		30.09.2001
Rezultat na osnovi premijskega količnika (večjega od 1.vsota (16 MKP) oziroma 2.vsota (16 MKP) pod kolono skupina življ. zavarovanj, razen zdravstvenih zavarovanj, za katera veljajo določila 6. odst. 110. člena ZZavar in (15 MKZ) pod kolono zdravstvenih zavarovanj)	1	1.192.929
Rezultat na osnovi škodnega količnika (večjega od 1. vsota (27 MKP) oziroma 2. vsota (27 MKP) pod kolono skupina premoženjskih zavarovanj in (15 MKZ-3) pod kolono zdravstvenih zavarovanj)	2	1.018.302
Zajamčeni kapital (1.odst. 112. člen ZZavar)	3	397.643
Zajamčeni kapital (2.odst. 112. člen ZZavar)	4	160.000
Zajamčeni kapital (višji znesek iz vrstic [3] in [4])	5	397.643
Zahtevani minimalni kapital (višji znesek iz vrstic [1], [2] in [5])	6	1.192.929

Vir: Prirejeni interni podatki izbrane zavarovalnice.

PRILOGA 3

Tabela: Izračun temeljnega kapitala izbrane zavarovalnice na dan 30.09.2001 v tisoč SIT

TEMELJNI KAPITAL (106.člen)		Znesek (v 1.000 SIT)
Vplačani osnovni oziroma ustanovni kapital razen vplačanega kapitala na podlagi prednostnih kumulativnih delnic	1	1.061.234
Vplačani presežek kapitala razen vplačanega presežka kapitala na podlagi prednostnih kumulativnih delnic	2	788
Rezerve zavarovalnice	3	838
Preneseni dobiček preteklih let	4	68.468
50% dobička tekočega leta po odbitku davkov in drugih dajatev, ki bremenijo dobiček (4.točka 1.ods. 106.člena ZZavar)	5	0
Revalorizacijski popravek postavk od [1] do [4]	6	165.166
Lastne delnice	7	18
Neopredmetena dolgoročna sredstva	8	487.337
Prenesena izguba	9	0
Izguba tekočega leta	10	0
Revalorizacijski popravek postavk od [7] do [9]	11	0
Temeljni kapital $([1]+[2]+[3]+[4]+[5]+[6]-[7]-[8]-[9]-[10]-[11])$	12	809.139
Zajamčeni kapital [5 MK] oziroma [9 MK] oziroma [11 MK]	13	621.643
Izpolnjevanje zahteve iz 3.ods. 106.člena ZZavar $([12]-[13])$	14	187.496

Vir: Prirejeni interni podatki izbrane zavarovalnice.

PRILOGA 4

Tabela: Izračun kapitalne ustreznosti izbrane zavarovalnice na dan 30.9.2001 v tisoč SIT

RAZPOLOŽLJIVI KAPITAL IN IZKAZ KAPITALSKE USTREZNOSTI (108.člen)		Znesek (v 1.000 SIT)
Skupaj temeljni in dodatni kapital ([12]+[19])	20	809.139
Naložbe v delnice oziroma podrejene dolžniške instrumente drugih zavarovalnic oziroma drugih finančnih organizacij (1.točka 1.ods. 108.člena ZZavar)	21	0
Naložbe v delnice oziroma podrejene dolžniške instrumente drugih zavarovalnic oziroma drugih finančnih organizacij (2.točka 1.ods. 108.člena ZZavar)	22	38.598
Naložbe v delnice borze in klirinško depotne družbe	23	0
Terjatve iz naslova vplačil v jamstveni sklad pri klirinško depotni družbi	24	0
Terjatve iz naslova vplačil v sklade, ki so namenjeni vzajemnemu jamstvu za izpolnitev obveznosti več oseb	25	0
Nelikvidna sredstva (skupaj od [23] do [25])	26	0
Razpoložljivi kapital zavarovalnice [20]-[21]-[22]-[26]	27	770.505
Zahtevani minimalni kapital (znesek iz vrstice 6 oz. 10 oz. 12 obrazca MK)	28	1.416.928
Kapitalska ustreznost [presežek oziroma primanjkljaj razpoložljivega kapitala] zavarovalnice ([27]-[28])	29	- 646.388

Vir: Prirejeni interni podatki izbrane zavarovalnice.

PRILOGA 5

Tabela: Naložbe matematičnih rezervacij in drugih zavarovalno-tehničnih rezervacij po posameznih evropskih državah in v Evropskem zavarovalnem združenju (CEA) na dan 31.12.1998 in 31.12.1999 v %

	1998		1999	
	Mat. rezervacije v %	Druge ZT rezervacije v %	Mat. rezervacije v %	Druge ZT rezervacije v %
Avstrija	67,5	32,5	68,9	31,1
Danska	86,9	13,1	89,3	10,7
Estonija	28,2	71,8	31,1	68,9
Italija	73,1	26,9	76,0	24,0
Luksemburg	89,2	10,8	91,6	8,4
Madžarska	68,5	31,5	69,7	30,3
Nemčija	61,7	38,3	61,8	38,2
Poljska	56,9	43,1	56,0	44,0
Slovaška	75,7	24,3	68,3	31,7
Slovenija	33,9	66,1	36,8	63,2
Turčija	44,7	55,3	36,5	63,5
Velika Britanija	87,9	12,1	90,4	9,6
CEA	79,7	20,3	81,4	18,6

Vir: European Insurance in Figures, 2001, str. 82.

PRILOGA 6

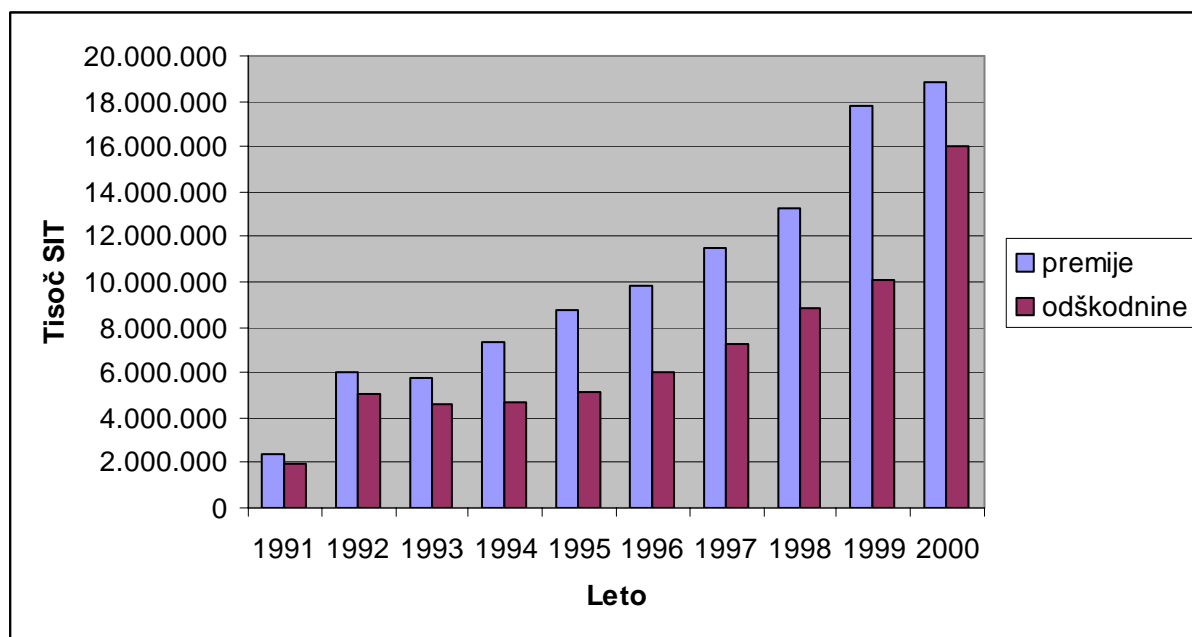
Tabela: Bruto obračunana pozavarovalna premija in obračunane kosmate odškodnine oziroma zavarovalnine ter škodni rezultat v slovenskih zavarovalnicah in pozavarovalnicah po posameznih zavarovalnih skupinah v letu 2000 v tisoč SIT in v %

Zavarovalna skupina	Premije		Odškodnine		Škodni rezultat
	v 1000 SIT	Delež (%)	v 1000 SIT	Delež (%)	
SKUPAJ	18.807.535	100,0	16.055.476	100,0	0,85
Življenjska zavarovanja	227.887	1,21	113.921	0,71	0,50
NEŽIVLJENJE SKUPAJ	18.579.648	98,79	15.941.555	99,29	0,86
Nezgodna zavarovanja	2.535.188	13,48	1.696.674	10,57	0,67
Prostovoljna zdravstvena zavarovanja	69.421	0,37	24.408	0,15	0,35
Kasko zavarovanja cestnih vozil	2.060.309	10,95	1.918.533	11,95	0,93
Kasko zavarovanje tirnih vozil	96.965	0,52	32.570	0,20	0,34
Kasko zavarovanje letal in drugih zračnih plovil	228.204	1,21	12.745	0,08	0,06
Zav. pomorskega in rečnojezerskega kaska	133.010	0,71	99.132	0,62	0,75
Transportna kargo zavarovanja	217.677	1,16	25.085	0,16	0,12
Požarna zavarovanja	4.812.391	25,59	5.395.291	33,60	1,12
Druga premoženjska zavarovanja	4.069.090	21,64	2.788.761	17,37	0,69
Zav. odgovornosti lastnikov cestnih vozil	3.070.111	16,32	2.453.895	15,28	0,80
Zavarovanja odgovornosti v zračnem prometu	115.625	0,61	747	0,00	0,01
Zav. odgovornosti ladjarjev in popraviljalcev ladij	18.009	0,10	2.390	0,01	0,13
Druga zavarovanja odgovornosti	523.865	2,79	362.545	2,26	0,69
Kreditna zavarovanja	395.951	2,11	256.877	1,60	0,65
Kavcijsko zavarovanje	3.928	0,02	309	0,00	0,08
Zavarovanja raznih finančnih izgub	226.003	1,20	869.536	5,42	3,85
Zavarovanje pravne zaščite	1.991	0,01	47	0,00	0,02
Zavarovanja nudenja pomoči osebam v težavah	1.910	0,01	2.010	0,01	1,05

Vir: Statistični zavarovalniški bilten 2001, stran 47.

PRILOGA 7

Slika: Rast pozavarovalne dejavnosti

- Vir:
- Statistični zavarovalniški bilten 1996, str. 47.
 - Statistični zavarovalniški bilten 1997, str. 4 in 44.
 - Statistični zavarovalniški bilten 1998, str. 47.
 - Statistični zavarovalniški bilten 1999, str. 45.
 - Statistični zavarovalniški bilten 2000, str. 47.
 - Statistični zavarovalniški bilten 2001, str. 47.